

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség címe alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona).
Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; *a borítékon* egész oldal 4 frt, féloldal 2 frt, negyedoldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árendemény adatik.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

Egyes szám ára 15 krajcár.

Az előfizetési és hirdetési pénzek s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések **Karai Sándor tanárhoz** (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

Husvétii gondolatok.

(I. Kor. XV. 40—49.)

Nem hasonlít . . . semmi dicsőség nem hasonlít a feltámadás mondhatatlan dicsőségéhez; semmi tünemény, semmi jelenség ama dicső világ törvényeinek és tüneményeinek új rendéhez, melyben megújhodott lelked egykor megérti, mi légyen a feltámadás, felöltözvén a mennyei testek változhatatlan erősségét, romolhatatlanságát, új és örök boldogságának tökéletes szerveit. Talán nem is szerveit, hanem lelki öltözetét . . . vagy talán mennyei ábrázatát? . . . Igen, azt, a mit most nem érthetsz, mai fogalmaid szerint nem értelmezhetsz, földi nyelven ki nem fejezhetsz, melynek megértésére földi eszméid és fogalmaid lépcsőzetén föl sem emelkedhetel; a tökéletes-ségnek amaz öltözetét, mit a nagy apostol *lelki testnek* nevez, hogy különös kifejezésében előttd álljon az emberi fogalmak magasságának *alacsony-sága*, mely nem érheti el az egeknek legalsó küszöbét sem; hogy előttd álljon a legtisztább földi sejtelen *homályossága*, magasabb képze-teidnek vívódása, midőn legtisztább eszméid és érzéseid bírkognak a földi fogalmak rendének korlátozottságával, az emberi nyelv erőtlenségének földre hulló tehetetlenségével, fölszárnyalni képtelen gyöngeségével.

Az apostol átható lelke mégis belemélyed a rejtelmek világának titkaiba, hitének erejével mégis magasba törtet s nekünk mégis tanuságteljes, minden földi bölcsesség erején tülemelkedő, örök érvényű bizony-ságot nyújt, sőt megnyugtató igazságokat hirdet. „Vannak mennyei testek“ — ugymond az apostol — „vannak földi testek, de más dicsőségek vagy-on a mennyeieknek, más a földieknek“ (I. Kor. XV. 40.).

Ne hasonlítsd hát az ég dicsőségét e földnek dicsőségéhez, se az örök életet a múlandó lét tüneményeihez. Mindezekben nincs semmi, de semmi igaz hasonlatosság. Eltévelyednél, ha mégis csak a hasonlatok tanuságtételére támaszkodnál. Véges mértékekkel mérnéd a végtelent, véges, változó fogalmakkal az örökkévalóságnak változhatatlan dicsőségét. Feledhetnéd-é, hogy e változások talpkövein épült világnak minden-erői és tüneményei amaz egy törvénynek, az örökkévaló kapuk változhatatlanságának hódolnak szüntelen? Talán te magad vívhatnád meg e kapukat földi fogalmaid fegyverzetével?

Belátod bizonyára, hogy életedet a többi földi lények életéhez se hasonlíthatod, minden ponton megcsalna a hasonlítás.

A föld virágai, miket a tavasz költe, nem emlékeznek a tegnapról, nem eszmélnek a holnapról. Az erdőnek most sarjadó lombzatja nem ösmerte a múlt évi lombot, nem sejtí a jövendőbelieket, mig téged öntudatos és céltudatos törekvéseid, atyáidtól öröklött hagyományaid átkísérnek időn és örökkévalóságon. Te lelkedben hordozod saját múltadat és jövődnek sejtelmes képét, atyáid emlékét, őseid történetét s mindezt örököül hagyod unokáidnak is, te lelkesülsz a múlt igazságaiért, küzdesz a jelenért s élsz a jövendő céljainak, önmagad és az emberi nem céljai szerint. Te megméred tetteid értékét s várod életed jutalmát, ítéletedet önlekedtől, embertársaidtól és Istenedtől. Hol talál-sz egyetlen földi lényt — magadon kívül — melynek sorsa, élete és végzete valóban hasonlítana a tiédhez? Ime eképpen hordozod a földi embernek ábrázatát, hogy kezességül vehesd a nagy igazságot miként ,ezenképpen hordozni fogod a *mennyeinek ábrázatát is* (I. Kor. XV. 49.).

Az angyalok szárnyait kellene öltened, a gondolat gyorsaságával szállanod a magasságba, *hol sok ezer napok fényesítik pítvarát*, hogy boldog álmélkodással sohajthassad te is: *a mi atyánknak házában mely sok hajlékok vannak!*

Az angyalok látóképességét kellene vened — ha csak egy pillanatra is — s mondhatlan messzeségét kellene áttekintened, — melynek átszelésében elfáradnak a fénysugarak is — hogy szemlélhessed az elmúlt századok fényét, az eseményeknek a világűrben lengő viszfényét s ott megismerve a régi századok fegyvereinek villogását, a rég lezajlott harci zajt, a forradalmak tombolását, földi hazádnak egész történetét, minden sohajt, minden kiontott vért, az Abel véréből az utolsó ártatlannak véreig, megdöbbenve láthasd, hogy az események hű fényképei mind élnek s a világűrt átlebegve, Isten színe elé számadásra sietnek; csak akkor rebeghetnéd megindult érzéssel a zsoltáros öt szavainak meg-rázó igazságát: *semmit el nem hallgat ítéle-tiben* (L. Zsolt.)

S az angyalok fölfogó, ítélő képességének teljességét kellene vened, hogy lásd az örök-tavaszonát, holott a dicsőült helyeken, mennyei paradicsomban boldog szellemlakók az Urnak ígéjével táplálkoznak, kik megvetve az ajk és nyelv csalárd beszédét, a menyország igazságait s önlelkők magas gondolatait egymás homlokán olvassák, miként Jézus olvasá a farizeusok gon-

dolatait az ő szíveikben. Itt látnád, hogy e szellemlakóknál a gyermekbelátás is magasan meghaladja földi hazánk ezredéves kutatásait, itt kellene megalázódva érzened, hogy csak *rész-szerint vagy bennünk* az ismeret. Csak ekkor érzened, hogy a *rothadandóság* nem veheti a rothadatlanság örökségét, csak ekkor érzened a hő vágyat dicsőült élet öltözetét venni és hordozhatni a *mennyeinek ábrázatját*.

Lelked erejével emelkedjél hát a hasonlít-hatatlan világ magaslataiba. Ne kérj tanácsot és értelmezést többé emberi fogalmaidtól, e földi viszonyoktól és semmi földi képektől. Ezek mind értelmetlenek és tanácstalanok amaz örökkévaló világ dicsőségének kiábrázolására. Ha lelked ereje csak egy pillanatig is fölemelt a magas-ságba, miért tévelyednél többé a sadduceusoknak alacsony együgyű ösvényeire? (Máté XX. 27—36.) Kérjed inkább az Urat minden napon, adjon hitednek szárnyakat, hitteljes lelkednek erőt föl-emelkedni a magasságba és álmélkodással áldani az Urat, az örökkévalóságnak kuffejét.

A mi Urunknak Istenünknek legyen dicséret, dicsőség és hálaadás, hogy Krisztusban megadta nekünk a feltámadásnak zsengejét. Ő benne megmutatta a mennyei örökkévaló Urnak ábrá-zatát és adott nekünk kezességül és zálogül igazságot az evangéliumban, hogy *a miképpen hordozzuk a földinek ábrázatát, azonképpen hordozzuk a mennyeinek is ábrázatát.*

Nemo.

TÁRCA.

Husvéti ének.

Dallam CXXXV-dik zsoltár.

Zengedezzünk éneket,
Mert hatalmas Istenünk
A sirokra 'ényt vetett,
Martaléki nem leszünk:
Golgotán a gyász kereszt
Szent reménység fája lett.

A ki ottan szenvede,
Jézusunk a nagy halott,
Bár a kőszir fedte be
Benne el nem hamvadott,
Két ezernyi év kiált,
Hogy legyőzte a halált.

Feltöré a sirt Urunk
Tulvilági zsengeként,
Céltalan már nem futunk
A jövő fényt ölt megint.
Bár a mag ma porba hull
Még kikél a hant alúl.

Hull a test, de szárnyat ölt
Halhatatlan szelleme,

Menyben új test várja őt
Uj világ szüz reggele,
S képzetünk a meddig ér,
Uj honával fel nem ér.

A borútlan tiszta ég
Millió sok csillaga,
Mely felettünk lángol, ég,
Mind az Isten záloga,
Ott apánk öt háza, már
Ránk ezernyi lakja vár.

Oh segélj meg Istenem
Hadd haladjak jó úton
Célt ne hagyj itt vesztenem,
Mig a test a porba von.
Menybe csak egy kar vezet,
Idvezitöm nyújtsd kezéd.

Végy magadhoz engemet
Isten égbe szállt fia!
Itt míg a sir eltemet
Szivem e szent gond vijja:
Bármerre vezet sorsom
Maradj velem Jézusom!

Állami és egyházi congrua.

(Ajánlva az esperesi kar figyelmébe.)

E b. lapok ez évi 9-ik számában „*Állami és egyházi congrua*” — ajánlva az egyetemes konvent nagybecsü figyelmébe — címmel egy minden ízében eredeti, egyházunk jövőjét örökre biztosítani látszó magvas fejtegetés jelent meg, mely az „*Egyházi Törvények*” 183—190. §§-ra szinte mennyei világosságot lövel s melyre én csak kicsinységem érzetében nem akartam eddig visszhangot adni. Látom azonban, hogy e nagyon figyelemre méltó cikk az agyonhallgattatás sirja felé közeleg, főlemelem gyöngé hangomat s azt mondom az egyházmegyéek választott fejének, a nagyérdemü esperesi karnak: ne engedjék *Benevolus* eszméit a közönyösség hideg szele által elfúvatni (a mitől ugyan én nem is féltém azt) s a most folyó egyházmegyei gyűléseken vagy lelkészi értekezleteken megvitatva — konkrét indítvány alakjában — terjesszék föl lehetőleg már az idei Conventre. Hiszen a politikai lapok épen mostanában szinte rémképeket festenek a ref. egyházban mutatkozó lelkész-hiányról s azt a lelkész hiányt (ha csakugyan van) alig szüntethetné meg valami úgy, mint annak tudata, hogy a lelkészi pályára lépő ifju — bármely egyházba jut is — lelkészhez illő fizetésben részesül. Nincs sem időm, sem kedvem hosszasan foglalkozni most e tárggyal, útalok egyszerüen *Benevolus* magvas fejtegetéseire s egy jó barátomnak — ki a tudományos theologiai irodalomnak számottevő munkása — e tárgyban hozzám intézett leveléből írom ki az alábbiakat: „*Látod a Benevolus cikke megjelentése óta 2 szám jelent meg az egyházi lapokból és nincs semmi visszhang sem az egyik, sem a másik lapban*”. Rendkívüli hallgatás, mintha magok a papok sem akarnák ösmerni sem a maguk érdekét, sem az egyház javát. Pedig én úgy látom, hogy az

indítvány egyetlen egy lelkész érdekét sem sérti, mert hiszen 10 éves professionatus kéregetők legalább szolgálati éveik után I. osztályu lelkészekké lettek már úgy is és ezen a címen többet is kapuának, biztosabbat is és tisztességesebb segélyt is. De Urata Isten! hol van az önérzete annak a nagy tábornak, mely nem röstelli a kérvényezést egész életén át s magának a segélyosztó hatalomnak is, mely nem unja meg végre is évről-évre a koldusok légijával állani szemben és ezt a légiót papságnak nevezni. Igaz, hogy balsorsom engem is belesodort egyszer-kétszer a kolduló csapatok soraiba, de mondhatom az volt a legnehezebb és legkeservesebb papi funkcióm s mindig felháborít az a gondolat, ha csak rá is kell emlékezni, hogy a szegény református papot semmi, de semmi, még a tengernyi munka se menti föl az alól a sors alól, hogy főhatósága elébe oda álljon koldulni. A koldusdiák címet bizonyára nem röstellettük, de nem azért viseltük oly nagy megadással, hogy azután meg koldus papok, sőt pláne kolduló papok legyünk. Ettől már egyszer ideje volna megundorodni nekünk is, meg a konventnek is. Az állami congrua adott legalább annyi módot, hogy ennyire már mi is kényesek és finyasok lehessünk. Hát ez mind szent igaz s azért én is azt mondom *Benevolussal*, hajtsa végre az egyház a 20 esztendő s lelkész-minősítési törvényt s „*alkossunk egyházi congrua alapot*”.

Csermő, 1900. apr. 4.

V. Gy.

Vadházasságirtás.

Különösen e lap olvasói közt bizonyára senki sincs, más, komolyabb gondolkozású hazafiak közt is hihetőleg alig van, ki országos törvény útján s egyháztársadalmi cooper. tíóval gyökeresen, lehető teljes mértékben effectuálva ne óhajtana azt, mire ez igénytelen cikk

Krisztus keresztjén . . .

Krisztus keresztjén
Az van felírva,
Hogy az igazság
Nem vesz a sirba!
— Örvendjen a kit
Bántalom ér:
Ha szíve tiszta,
Lelke fehér!

Krisztus keresztjén
Az van felírva,
Hogy a szeretet
Nem vesz a sirba!
— Mind e világ bár
Életedre les:
Csak te bocsáss meg,
Csak te szeress! . . .

Csak te bocsáss meg
A gyűlölőknek;
S oszd szét a szived
A szenvedőknek!
— Megmozdult a kö
Sirja felett . . .
Örökkévaló
A szeretet!!

Szabolcska Mihály.

LXI. Zsoltár.

Kiáltásom halld meg Isten,
Midőn innen
Könyörgésem száll hozzád!
A nyomortól leigázva,
Megalázva
Keresem a Te orcád.

Adjad erős segedelmed,
Hogy félelmet
Szívem sohse ismerjen.
Te légy váram, menedékem
Uram! nékem,
Hogy a bűn le ne verjen.

Házad legyen a lakásom:
Ez vágyásom;
Ezt óhajtom szüntelen,
Vágyva-vágyom szent öledbe
Fogadd, vedd be
Lelkem, ott lesz jó helyen.

Kérésemet meg nem veted,
Segit kezed:
Szívem buzgón reméli.

cime mutat: ám, hogy mégis a vadházasságban élés szabadságával annyian gyalázzák a keresztyéni s polgári szabadságot; hogy e fekélyt a nemzet belső életén, e nagy nyavalyát külső életnyilvánulásai közt sok ezren közönyösen nézik; hogy a meggyalázott, kigúnyolt, közerkölcsiség védelmére, a törvénytelen születések gátlására nem siet a törvényhozás: jele, hogy az evangéliom isteni ereje nem lüktet a nemzet szívében kellően.

Egyházhatóságaink e tárgyban felszólaló végzései már seregestől kiáltják mintegy a vést: eredményeleddig egy belügyminiszteri rendeletcske, mely a nagy nyavalyához képest csak ártatlan házi-orvosságként tünt fel az elmúlt őszön.

Nagyon természetes, hogy, mint lelkész, e téren beható megfigyeléseket teszek évek óta. Figyeltem több, nagy gyülekezetben, midőn törvénytelen gyermeket kereszteltem, vajjon annak rokonságában vannak-e vadházások, megesett nők és elszomorító feljegyzéseket gyűjtöttem; megfigyeltem vadházasság miatt apátlanodott, anyátlanodott iskolás gyermekek sorsát, életnyilvánulásait, olyanokét kiktől az apát, vagy anyát vadházasság szakította el; kiket az apa, vagy anya a hűtlenül elhagyó anya, vagy apa ellen való gyűlöletre oktatott bosszúvágytól égve és óh hányszor elszorult szívem; megfigyeltem vadházasságban élők bűnös nyugodtságát, megkeményedtségét és könyörületre indultam gyakorta, fájlalva lelki állapotuk kárthatóságát: de tán mégis az volt a legfájóbb, a mint a gyülekezeti közvélemény nyilvánulásait megismerem a vadházások iránt való közöny tanúsításában.

Ilyen és ehhez hasonló észleletek s az az erős óhaj, hogy egyháztársadalmi intenzív munkásság és ezt segítő törvény keletkezzenek mielőbb hazánkban a vadházasságirtásra: vezettek arra, hogy rovatos iv-

Nyer bő áldást, örökséget
A Te néped,
Nevedet a ki féli.

A király és nemzetsége
Dicsősége
Terjedjen a felhőig!
Eszteidit sokasítsad,
Boldogítsad
Időtelen-időkig!

Birodalma mindig álljon!
És találjon
Tanyára ott csend, béke.
Határait kiterjeszsed,
Védje kezéd!
Ne legyen sohse vége!

Ujongva mond, zeng éneket
Akkor neked
Teremtöm! az én szívem.
Nagy örömmel halát adva
És vigadva
Áldlak buzgón és híven.

Erdélyi Imre.

mintát csatolva indítványt tettem egyházmegyém előtt a vadházasságok gyülekezetenként való összeírásának, nyilvántartásának elrendelése iránt s a tekintetben is, hogy a politikai községi előljáróságok esetleges segédkezésének elrendelése végett J.-N.-K.-Szolnok és Heves vármegyék közigi bizottsága is megkerestessék. Hál' Istennek indítványom egyhangúlag elfogadtatott s ennél is örvedetesebb az, hogy politikai megyém közigazgatási bizottsága nemcsak lelkes örömmel ajánlta fel a segédkezést, de kifejezte óhaját, hogy az összeírás eredménye a belügyminiszterhez leendő fölterjesztés mellékletéül neki is megküldessék.

Decemberben minden gyülekezet megkapta a rovatos íveket (minők Kisújszálláson Szekeres József nyomdásznál kaphatók) s megkezdődött a vadházások összeírása beidézések útján, hogy a felek felvilágosíthatók, tanácsolhatók, útbaigazíthatók legyenek s a hol kell, lelkészi intések, buzdítások, vagy dorgálások alkalmaztassanak, miként rendelve van a végzésben.

Nálunk pl. mert 22 nagyobb, uradalmi telep és igen sok tanya van, a nyomozás tulajdonképen még most is, de decembertől folyik. Összeírásunkban már 58 pár van, de még lesz több is bár az 58-ból már azóta több pár összeesküdött.

Ha lehet valami működés a lelkészre nézve kimondhatatlanul tanulságos, áldásos s így üdvös: többek közt ez bizonyára egy, különösen oly helyen, hol, mint itt is a r. katolikusok nagyobb számban élven, szembe-tűnően sok a vegyes vadházasság. De bárhol is megbecsülhetetlen megfigyelésekre ad alkalmat s Isten beszédének ad hominem hirdetésére és így felettebb épületes az. Igaz, hogy nehéz; sokszor felháborító, elkésztő, olykor felettebb próbára tevő: ám mindég áldott működés még az esetben is, ha külsőleg nyilvánuló eredmény nem követi, mert alvó lelkiismeretet ébresztget, megkeményült szívet lágyít azoknál is, kiknél sikert nem arat.

Már ezért is lehetetlen a legigazabb szeretettel nem ajánlanom, hogy ez eljárás másutt is mindenfelé ép úgy alkalmaztassék, mint tractusunkban. Hát még, ha arra mutatok rá, hogy a presbyteriumbeli tárgyalás, szószéki magyarázatos felhívás a gyülekezetbe mily épületes mozgalmat, annak javánál mily áldott buzgólkodást kelt; ha jelzem tapasztalatból, hogy mily javító, üdvös az egész gyülekezet közgondolkozására az összeírások foganatosítására eszközölt beidézések sorozata; ha rámutatok, hogy magukra a vadházásokra mily hatással van az idézvényben a politikai hatóság által felajánlt, szükség esetén karhatalommal leendő elővezettetésre való hivatkozás; mily hatással a lelkészi szó, mely az összeírások eredményeként következhető, vadházasságirtó országos törvény közelségére irányozza a figyelmet: bizony tekintettel arra, hogy nagyobb gyülekezetek külhatáraiban levők közül sokaknak vadházasságáról a lelkész egyáltalán nem is tudhat; de kisebb gyülekezetekhez tartozó pusztaikon, szórványokon is a lelkész tudta nélkül létezhet nem egy vadházasság: felettebb kívánatosnak nyilvánítom, hogy az összeírás országossá tételnek legalább felekezetünkben, mert az a rettenetes statisztika ellenállhatatlan parancsoló erővel hathatna; pedig tudjuk, hogy a róm. kath. felekezet körében egyenlő lélekszám mellett is sokkal több a vadházas, mint ugyanannyi protestáns körében.

Azonban korántsem ez az, a miért tollat veitem kezembe, mert ehhez gyenge az én hangom: hanem azért, hogy teljes tisztelettel egy oly módra hívjam fel lelkészársaim nagybecsű figyelmét, melynek gyakor-

latba vételével szintén közvetve, bár nem egyházhatóságaik útján való feliratozás folytatásával, de tán sikeresebben siethetjük a vadházasságirtó-tiltó országos törvény meghozatalát, ha nem rendeltetik is el általános összeírás kerületenként.

Évek óta gyakorlom már e módot esetenként, de azon gondolatra, hogy ez mit eredményezhet sokak által sok esetben érvényesítve, most jöttem az összeírások alkalmával.

Túlnyomólag ugyanis szegénysorsúak élnek vadházasságban, kik válóperhez könnyen kaphatnak szegénységi bizonyítványt; sokan ezek közt olyanok, kiknek házastársa szintén vadházas, vagy más bűnös életirány rabja. Ha már valamely szegény vadházas, vagy vadházasságban nem élő házastárs az ő hites házastársa ellen, ki előbb lépett vadházasságra, vagy más, bűnös életirány miatt különült el tőle — vádat emelhet: útbaigazítandó, hogy ingyenes ügyvéddel, bélyegmentességgel jogosult válóperrel kezdeni. Nemcsak az új házassági törvényből, hanem tapasztalatból is hangsúlyozom, hogy csakis az, ki törvényes házastársa ellen méltó vádat emelni jogosult, tarthat igényt pártfogó ügyvédre: úgyde ilyen az is, ki emberileg tekintve a dolgot, a miatt kényszerült vadházasságra lépni, mert hitestársa őt elhagyva, már előbb vadházassá lett, vagy valamely bűne, bűnei miatt házasságrontóvá. Az, hogy a kérvényező is vadházasságra kényszerült. érv nem lehetvén, elhallgatható.

Az ilyenek közül, a ki nyerhet válóperhez, az új belügyminiszteri rendelet szerint kiállítandó szegénységi bizonyítványt, a lelkész segítségére valóban méltó. Hogy a kötelekből szabadulhasson, illetve válópere megkezdethessék: kívánatos, hogy lelkésze írjon neki ingyen kérvényt. Ha ingyen ír, felettébb szép munkát végez s így a zugirászkodás vádjától nem tarthat. A kérvényben aztán elmondandó, hogy a kérvényező mikor esküdt házastársával, meddig élt együtt, mióta s miért él külön és kifejezendő a törvényszékhez intézve e kettős kérés: ellene folyamatba teendő válóperemhez bélyegmentességet engedélyezni s pártfogó ügyvédnek részemre leendő kinevezése iránt a . . . . . tek. ügyvédi kamarát végzésileg megkeresni kegyesen méltóztassék. Aláírja a kérvényt az illető fél két tanú előtt, kik szintén aláírják. A kérvény felzetén a kérvényező s törvényes házastársa lakása jelzendő s a szegénységi bizonyítvánnyal együtt borítékba tétetvén, ajánlott levélben küldendő a kir. törvényszék tek. iktató hivatalához címelve.

A kérvényre a fél hamarosan végzést kap a törvényszéktől a melyben jeleztetik, hogy válóperéhez bélyegmentességet nyert s egy másikat, melyben másolatban közöltetik az ügyvédi kamara kirendelő végzése a pártfogó ügyvéd megnevezésével s hamarosan jó a pártfogó ügyvéd levele, melyben a fél jelentkezésre hivatik, a mikor is esketési bizonyítványt viheti magával s később még legfeljebb két bizonyítványra költ.

En december óta 20 ilyen ingyen kérvényt irtam, három törvényszékhez, túlnyomólag egyhez, elküldés végett. Ha már most sok helyről, vagy országszerte adatnának be ily kérvények: igen valószínű, hogy az ügyvédek, ügyvédi kamarák s a törvényszékek fognak sürgetni a vadházasságirtó-tiltó törvényt; az ügyvédek az ingyen munka, a törvényszékek az ügghatalmazás miatt.

Sietek jelezni, hogy mind a 20 esetben régen, több esetben 15—20 évvel ezelőtt megtépett, feldúlt, s mintegy lehetetlenített házassági viszonyról volt szó.

Teljes és erős a meggyőződése s hiszem hogy ezer és ezer honfitársaiméval azonos, miszerint beh sok férfi türne sokkal többet nejenek, ha nem kecsgetné az az átkos lehetőség: „fogok asszonyt; se nem első leszek, se ne nem utolsó ebben“ és sok asszony lenne engedelmesebb, hívebb, türebb, ha ki nem csalogatná a kötelekből a csábító lehetőség: „keritek embert stb“.

Mennyi lélek kárhozát készítik elő a vadházasságok; mennyi törvénytelen gyermek siralmas sorsának forrásai: jól tudjuk. Hogy az evangéliumi gyülekezetnek a fegyelemgyakorlással lenne kötelessége kirtani kebeléből a vadházasságokat s minden lehető módon gátolni keletkezésüket: ki tagadná. Múlhatlanul, égetően szükséges azonban az országos törvény is a vadházasságok ellen! Adja Isten hazánknak mielőbb.*

Kutas Bálint.

KÖZÉLETÜNK.

A n.-szalontai egyházmegye közgyűlése.

A Bihar és Aradmegyékben fekvő sőt Lippával Temesbe is átnyúló nagyszalontai egyházmegye 1900. március 29-én tartotta tavaszi közgyűlését N-Szalontán a gymnasiumnak e célra nem felette alkalmas „rajztermében“. A 45 egyház közül Szalontán kívül csak 21 egyház (Ant, Árpád, Bajj, Belényes, B.-Böszörmény, B.-Sebes, Csermő, Erdő-Gyarak, Geszt, Gyanta, M.-Gyán, K.-Gyán, M.-Sas, Nagy-Zerind, Lippa, Okány, Sarkad, Sarkad-Keresztúr, Tamásda, Ugra és Vadász.) volt képviselve lelkész s részben gondnok által. S a kevéssé látogatott gyűlésen ugyancsak nyomott hangulat uralkodott, minek oka nagyrészt szeretett nagy érdemű gondnokunknak *Tisza Kálmánnak* s két tanácsbíró fiának távol maradása volt. A világi elnöki tisztet *dr. Balog Elek*, mint legidősebb tanácsbíró tölti be s kevéssel 9 óra után egyházi elnök *Széll Kálmán* esperes Isten lelkének buzgó imában segítségül hívása mellett hosszabb tartalmas beszéddel nyitotta meg a gyűlést, melynek tárgysorozata előre kinyomattatván, az felolvasás nélkül elfogadtatott. *Tisza Kálmán* egyházmegyei gondnok espereshez intézett meleg hangú levelében fejezte ki mély sajnálkozását, hogy gyöngéldése miatt nem vehet részt egyházmegyei gyűlésünkön. Gróf Tisza Istvánt fiának súlyos betegsége (mely Istennek hála azóta jobbra fordult), Gróf Tisza Kálmánt

* Okos s öntudatos eljárás! Az összeírást helyesnek, a felek tanácsosal való ellátását meg pláne pastorális kötelességnek tartjuk. Mig a gyakorlattal foglalkoztunk, mi magunk is így jártunk el folyvást. Annyit azonban megjegyzünk, hogy a vadházasságok irtásában egy jó országos törvény segíthet segíthet ugyan, de célhoz sohasem fog vezetni. Akár mint féljünk is attól az *egyházfegyelemtől*, ez az egyedüli mentsvárunk és csakis ez! semmi más! Mert a vadházasság fenmaradásának sok módja van s nem fog az országos törvényhozás soha olyan törvényt alkotni, melyen a fűrfangos emberi ész a kibúvó ajtót meg ne keresse és fel ne találja. Hiszen velünk történt meg, hogy midőn egy embert, kiről jól tudtuk, hogy egy *szabad* személylyel vadházassági viszonyt folytat, kérdőre vontunk, kijelentette, hogy az elléle zaklatást kikéri magának, mert az a nő az ő *fisetett cseléde* s hogy ő kít fogad fel, abba ugyan senkinek semmi beleszólása! No hát ilyen esetekben csak az a szigorú egyházfegyelem segíthet, mely — hiába vitatjuk az ellenkezőt! — a reformatismusnak az elmúlt századokban Kálvintól kezdve mindig kizárólagos jellege volt. Ez az igazság, a történelmi való s e nézetünket nem adjuk fel miudaddig, mig az ellenkezőről bennünket valaki meg nem győz. Ez pedig, — mondhatjuk — kissé nehéz dió volna! Szerk.

gyöngékedése tartotta vissza, míg *Fábián László* Aradmegye főispánját s Benedek László tanácsbírókat hív talos elfoglaltatásuk.

A nagy gonddal szerkesztett és mindenre kiterjedő esperesi jelentést *Nagy Imre* e. m. főjegyző olvasta fel. A jelentés szerint egyházmegyénk valláserkölcsei és anyagi állapota egyaránt megnyugtató, sok helyt dicséretes, bár az esperesi jelentés is kifogásolja, hogy köznap reggelenként csak 26 egyházban tartatik istentisztelet, 8-ban kétszer hetenként s így 11 egyházban délelőtt hétköznapokon nincs templomozás. Vajjon miért?!

26 egyházban van szegényalap s 5716 frt 84 krt fordítottak segélyezésre. Itt is haladnunk kell, mert már megindultunk!

27 egyházban nyilván tartatott az urvacsorázók száma s az 22999.

774 házaspár közül 18 egyházban 53 pár nem esküdött meg. A tavalyihoz képest javulás van.

Tanköteles gyermek volt 6—12 éves 9064, ebből feljárt 8391. 12—15 éves 3394, feljárt 2122.

Építkezések és javításokra a múlt évben 25.034 frt lett fordítva. Ebből 4900 frt Zsadyban iskolára, Gyantán 1400 s Szalontán 4000 frt ugyancsak iskola épületekre fordított. A 45 anyaegyházban 81614 lélek van. Született 3378, meghalt 2345. Új házas 774 s confirmált 1329. Van 94 tanítónk és 3 lelkész-tanítónk.

Az elnökileg elintézett ügyek közt közérdekűbb az, hogy *Silingyán* (Aradmegye) protestáns leány-egyház van alakulóban. Itt az oláhság nagy tengerén minden kicsiny pont elfoglalása nemcsak felekezeti s nemzeti szempontból, de magasabb közművelődési szempontból is felette fontos, mert ennek a népnek nem az a baja, hogy oláh, hanem, hogy felette elmaradt s művelődésre ugyszólván képtelen. Vajha Silingyia szerencsésebb lenne, mint Csermő volt annak idejében.

A gyűlés legkiemelkedőbb s legáltalánosabb érdekű s a nyomott hangulat közepette igazán felemelő hatású tárgya volt a nagyváradi leányinternátusról szóló jelentés. Ez intézet tudvalevőleg a bihari, nagyszalontai és érmelléki egyházmegyék fiatal s nagyra hivatott alkotása, mely most *tanítónképző intézette* készül átalakulni. Egyetlen gondolkodó református embernek sem kell bővebben magyarázni, mily nagy jelentőségű dolog lesz az egyházunkra nézve. Mindhárom egyházmegye területén széleskörű gyűjtést fog indítani a Nagy Bizottság, melynek elnöke Szabó Károly bihari esperes, alelnöke Széll Kálmán s jegyzője Sulyok István. Kérni fogják az Egyházkerületet, hogy a már 10 évre megszavazott 1000 forintos segélyt tegye állandóvá. A mi egyházmegyei gyűlésünk is egyhangú lelkesedéssel szavazott meg gyámintézeti pénztárából 150, közigazgatási pénztárából pedig 100 koronát s fölhívja az egyházmegyei tanító egyesületet is, hogy legalább 50 koronát az is szavazzon meg s így 300 korona évi járadék megvan. Egyházaink évenként egyszer (Áldozó csütörtökön) e célra beküldik majd a perselypénzeiket is.

A Nagy Bizottság egyik tagja, a jeles tollú *dr. Várady Zsigmond*, kisebb alapítványok létesítését javasolja s ő maga jár jó példával elől 100 forintos alapítványával. Vajha nemes példáját sokan követnék!

A különböző bizottságok jelentései tudomásul vétetnek.

Egyházkerületi képviselőkül Nagy Imre, Balog Ambrus, gróf Tisza István, Benedek László rendes, dr. Márk Ferenc, Sipos Imre, dr. Balog Elek és Hadházy Kálmán egy évre megválasztottak. Az elhunyt Dobozi

Ferenc utódjául *Fenesre* egyhangú lelkesedéssel megválasztott ifjú lelkész *Nagy Márton* (Debrecen szülöttje) állásában örömmel lett megerősítve. Legyen e helyen is a lelkes ifjú pap üdvözölve!

Hogy *Ugra* 9348 koronáért papi lakot épít; hogy *F. Gyarmat* 7115 kor. készpénzzel rendelkezik templom-építésre; hogy *Okány* 4200 koronáért harangokat csináltat; hogy *Bajj* 1400 koronát „egyházfenntartási alap“-nak összehozott, sokkal öröndetesebb dolgok, semhogy közérdekűek ne volnának. Nehány új „adókulcs“ is készült, de bizony azok közt sok ócska anyag van. Ersen t. i. a búza aljas. Szent-Leányfalvának pláne ócska anyagból sem sikerült a kulcs készítés s azt mondta az egyházmegye, csak használja a régi kulcsot. *Arad* azonban új anyagból szép fényes kulcsot nyújtott be s egyházmegyénk örömmel vette tudomásul, hogy e törekvő s nagyra hivatott egyházunk „stola megváltás“ címen 500 koronát ad lelkészének.

$\frac{1}{2}$ 1-kor ért véget a közgyűlés, de aztán még $\frac{1}{2}$ 3-ig bírósági ülés volt négy tárggyal, melyekről azonban nekem nincs mondani valóm. Tehát békesség az olvasónak!

Csermő (Aradm.), 1900. ápr. 5.

Vadas Gyula
lelkész-tanító.

Az egyházi adók közigazgatási úton való behajtásáról.

Felolvasatott a beregi ev. ref. egyházmegye tiszaháti lelkészi körének március 12-én Vásáros-Naményban tartott értekezletén

Tisztelt értekezlet!

Lelkészi körünk elnökétől f. évi február 20-án kelt átiratában felhivatván, hogy az egyetemes konvent múlt 1899-ik évi április hó 10—13-án Budapesten tartott ülése jegyzőkönyvének 76-ik szám alatti 3-ik pontjában foglalt egyházi adózás közigazgatási úton leendő behajtásáról s annak módozatairól, a konventi közjogi bizottság erre vonatkozó indítványa alapján, lelkészi körünk részére, egy írásba foglalt indokolt javaslatot készítenék, van szerencsém, az e tárgy körül felmerült nézeteim rövid vázlatával mellett, a kívánt javaslatot benyújtani a következőkben:

Első sorban is kénytelen vagyok bevallani, hogy egyházi szerencsétlen adóviszonyaink körében, távolról sem azt vártam az egyetemes konventtől, hogy ily apró-cseprő s mondjuk ki őszintén, hogy teljesen mellőzhető incidenssel álljon elő, melyet tekintettel, autonómiai jogainkra s ebből folyó törvényeinkre és szokásainkra, saját körében is megvédelmezhetett és elintézhett volna, a belügyminiszteri szörszálhasogató politika ellenében; hanem azt, hogy egy általános, igazságos és teljesen biztos alapra fektetett adó-reform tervezetere teszi meg a kezdeményezést s így e tovább már tarthatatlan, de minden elmúló nappal csak türethetlenebbé váló helyzet gyökeres orvoslását, a legközelebbi zsinat számára teljes mérvben előkészíti. E helyett azonban előáll a konventi jogügyi bizottság és szerencsétlen adóügyi viszonyainkat, hátralékaink illuzórius ügyét, a melyért névleg ugyan talán, de valóságban senki a kerek földön nem felelős, még egy szerencsétlenebb eljárással kívánja complicálni, hogy a végrehajtás a gyakorlatban aztán, annál illuzóriusabbá váljék.

Szükségtelennek tartom körünk tagjai előtt e situatiót példákkal illusztrálni; mindenki tapasztalásból tudja azt, hogy egyházaink tisztikara, a földiekre nézve,

egészen az esélyeknek van kiszolgáltatva s az isteni-gondviselésre van utalva.

Miután tehát elég szerencsétlenek vagyunk magunkat e helyzetben találni, s miután földi érdekeink biztosításával alig törődik már komolyan valaki, nekem is egészen felesleges jeremiákkal foglalkozni. Épen azért áttérek magára, a kitűzött tárgyra.

„A fenforgó ügyre vonatkozólag, a belügyminiszteri rendelettel szemben, a jogügyi bizottság, felterjesztést nem lát szükségesnek; mert ugy jogi, mint közigazgatási úton, végrehajtás tárgya, rendszerint csak jogerősen megítélt dolog lehet“.

„Az egyházi törvény 5-ik §-a pedig, megítélt és megállapított egyházi követeléseinkre nézve, az egyháztagokkal szemben, az állami segédkezést, a behajtás tekintetében, a mi a végrehajtásban nyilvánul, biztosítja“.

„De ezen biztosított jog csakis az államban, más polgárokkal szemben fenálló jogszabályok korlátain belül terjedhet, miután pedig végrehajtás, ugy közigazgatási, mint bírósági, a legtöbb esetben, csak jogerős ítélet, vagy határozat alapján rendelhető el, ennél fogva ott, a hol az egyházi törvény 5-ik §-a alapján egyházunk az állami assistentiát igénybe venni köteles, kimutatandó az egyházi, iskolai vagy más egyéb járulékok jogerős határozatokkal esedékessége“.

Ez utóbbi pont értelmében, a jogügyi bizottság már egészen mellőzte a dunántúli egyházkerület fölfogását, mely az eljárásra okot szolgáltatott a belügyminiszteri kívánathoz hozzájárul; az egyházi adóügyek s hátralékok behajtását megnehezíti s az esperes urakat odautasítja az egyházmegegyekkel, hogy e kívánalmakhoz alkalmazkodjanak, mivelhogy a végrehajtás, ugy közigazgatási, mint bírósági, a legtöbb esetben csak jogerős ítélet vagy határozat alapján rendelhető el. Mindezek alapján pedig felhívja az egyházmegegyeket, hogy évente az egyháztagokkal szemben, egyházi vagy iskolai adótartozásaikat, az egyesekre nézve, határozat alakjában állapítsák meg annak esedékességével együtt s annak idején a jogerősségi záradékot ezen határozatra rávezessék, mássát pedig az esperes, kinek az előzőleg megörzés végett beküldendő, a jogerősség kitüntetése mellett, hivatalosan kiadványozza s a végrehajtás elrendelését kéri beadványhoz mellékelje.

Sajnálatos, hogy conventi jogügyi bizottságot, a mai kornak mindeneket complicáló forgataga egészen magával ragadta s ez időszertint gyakorlatunkat egyszerűen feladni hajlandónak mutatkozott. Ugyanis, mi volt az eddigi gyakorlat? A presbyterium a törvényes charta alapján az egyházi adókat kivetette s minthogy azok egyházaink legnagyobb részében terménybeliek voltak: több egyházmegegyében szabályrendelettel, máshol pedig szokás-jog, de a célszerűség tekintetéből is, esedékességét szeptember hónapra megállapította, a mely időn túl, végrehajtás alá eső járadék lett az, melynek kimutatása az esperesi hivatalhoz küldetvén, általa — foganatosítás szempontjából — rendeltetése helyére beterjesztetett, a hol aztán nagy része még most is háborítatlanul alussza az örökkévalóság csendes álmait.

Hát most tisztelettel vagyok bátor kérdeni, hogy mi szükség ezen, akár célszerűség, akár törvényesség szempontjából változtatni s az egész eljárást annyira megnehezíteni?

A presbyterium, mint önkormányzati hivatalos közeg, az adókat az egyesekre kivetíti; kivetíti pedig egy törvényes fizetéslevél alapján, melyen változtatni neki nincs hatalmában; a kivetési lajstrom, a felszólamlási határidőn

túl, érvényre emelkedik; a befizetési határidő eltelik, tehát már joghatályánál fogva végrehajtás alá esik; mit világosan kitüntet és bizonyít a lelkész és gondnok aláírása s az esperesi hivatal betérjesztő átírata.

Igaz, hogy az állam egyes polgárai ellen irányuló végrehajtások legtöbbje jogerős ítélettel rendeltetik el. Csakhogy egy nagy különbség van a dologban. Ezen jogerős ítéletek, minden egyes esetben és személyre vonatkozólag, vitás kérdések, melyeket előbb el kell dönteni s a maga rendes útján végrehajtás alá bocsátani. A jelen esetben azonban, a végrehajtást képező járadék, oly jogalany, melynek a 8 napi reclamationális idő eltelése után minden pontja törvényes, sőt megáthadhatatlan s így végrehajtható jogalanynya vált.

Mert hát miről is van itt tulajdonképen szó? Semmi másról, mint egy rendszeres adóügyből kifolyó végrehajtásról a hátralékoknak s éppen ez az eminenter kivétel az emlegetett legtöbb esetek közül.

Már most tekintsük meg az állami adók kezelését és végrehajtását. A jegyzők kivetik s a B. könyvet az adóhivatal, csakis pusztán ellenőrzés szempontjából, egy főösszegben lezárja. De a legtöbb esetben az történik, hogy ezen művelethez még hozzá sem fogtak s az adót azért már is felhajtják. Mikor pedig az Isten a július vagy augusztus hónapot elhozza, hát akkor bizony már foglalnak, még pedig az utolsó negyedére is, mely még csak két hónap múlva válik esedékessé. És én még sohasem láttam, se nem hallottam, hogy az állam minden egyes hátratékosra külön jogerős ítélettel vagy határozattal vezette volna a foglalást, hanem egyszerűen kiküldi a végrehajtót s úgy árt a feleknek, a hogy tud.

A mi egyházi adónk kivetése joghatályi szempontból, ha nem correctebb, de minden bizonynyal van olyan, mint az állami. Az autonom joghatóság, a törvényesség, mindkettőnek a háta mögött áll. Miért akar hát a belügyminiszter úr a kettő közt még is különbséget tenni?

Az eddig elmondot'akból tehát világosan kitűnik az, hogy véleményem szerint a legkívánatosabb az volna, hogy az adóhátralékaik körül való eddigi eljárás — kivéve annak sikertelenségét — nemcsak egyszerűségénél, hanem kielégítő törvényes voltánál fogva, továbbra is fentartassék s a miniszter úr, a hivatott egyházi hatóság által felvilágosítottván, annak további gyakorlatára is fölkéréssék.

Miután azonban ehhez kevés reményem van, élvén egy oly korszakban, melynek kedvenc eszméje és foglalkozása a lényegét a formák labirintjébe eltemetni, megkísérlem, hogy a szóban levő hátralékügyre vonatkozólag, egy oly eljárási tervezetet nyujtsak, mely nem annyira terhes és complicált ugyan, mint a conventi jogügyi bizottság által nyujtott formula, de szerény véleményem szerint, azon kívánalmaknak még is megfelel.

Ezen tervezet szerint, a helybeli presbyterium, miként eddig, úgy ezután is

I. az összes egyházi adókat, tekintettel az egyházi törvények 238. s következő §§-ok ide vonatkozó határozmányaira, az egyház tagjaira kivetíti s azokat egy följajstromba bevezeti.

II. Ezen följajstromot a felszólamlások végett a törvényben megirt 8 napig nyilván tarja; a felszólamlások felett ítéletileg dönt s ezen ítélet alapján, az adótételeket kiigazítja. Ennek megtörténte után

III. a följajstromot a következő határozattal látja el:

Az ezen lajstromban foglalt minden egyes egyénekre az utánuk kirovott minden egyes adótételek, az egyházban fennálló törvényes fizetéslevelek és törvények értelmében, mint arra joga-

sított testület, a presbyterium által rovattak ki. Annak minden egyes tételei határozatilag megerősítették. Az összes adórovatok tételeinek esedékessége a folyó évi szeptember hó 1-jére ítéletileg kimondatott, azon törvényes záradékkal, hogy kik a befoglaltak közül a reájok kivetett adótételeket, a presbyterium és községi hatóság megkeresésére, a kiírt napig le nem róvták, mindazok nevei és hátralékos adótételei, ezen följajstromból egy külön hátralékos kimutatásba foglaltatván s ezen záradékkal, mint jogerős ítélettel ellátatván, a felsőbb politikai hatóság által eszközendő végrehajtás céljából, további eljárás végett, a nt. esperesi hivatalhoz áttétetik.

IV. A hátralékos kimutatás és az erre vezetett fentebbi jogérvényes záradék hitelességét, névaláírásával és pecsétjével igazolja a lelkész és gondnok.

V. Ugyanezen kimutatást, hitelesítés szempontjából, aláírja, megpecsételi s rendeltetési helyére átteszi az esperes.

Ezen tervezet szerint a hátralékok behajtásának munkája, csak a tervezet 3-ik pontjának rávezetésével szaporodnék, míg más részről a kívánalmaknak is megfelelné az eljárás és pedig a következő okoknál fogva:

1-ször is azért, mert az egyesekre s ezek hátralékainak minden egyes tételére vonatkozó jogerős ítéletet minden irányban magában foglalja a záradék.

2 szor azért, mert az esedékesség idejét is h tározottan kitüntetvén, látni való, hogy mindannak eleget tesz, mit a belügyminiszter követel s a conventi jogügyi bizottság a maga részéről elfogadni hajlandó.

Hogy a fentebb a 3-ik pontban foglalt jogerős záradék párban, az esperesi hivatalnak, megőrzés végett előre beküldessék s alkalom adtán, a hátralékos kimutatásra általa rávezetessék; erre sem jogi, sem administrationális szempontból, semmi szükség nincs. Nincs pedig azon oknál fogva, mert a kivetés, a megreklamált tételekre nézve, az elintézés után, a följajstromban, a presbyterium által rectificáltatván, csak a kiigazított lajstrom láttatik el a jogerős záradékkal, mely megtámadhatatlan lévén, magában bírja a végrehajtás minden törvényes postulatát. Hogy ezen záradékot az esperes is aláírja és megpecsételje a be-terjesztés alkalmával, ez bár szintén felesleges, de legalább is hozzájárulását jelenti s az okmány hitelességét is emeli.

Hogy pedig az esperesnek párban megküldessék a törvényes és jogerős ítélet; az általa őriztessék s adandó alkalommal a hátralékos kimutatásra ő általa vezetessék; ez nemesak adminisztrationális eljárását súlyosbító és zaklató eljárás, hanem valóban visszás és felesleges.

Visszás és felesleges pedig azért, mert sem a polgári, sem a törvénykezési életben nem tapasztaltuk még azt a szokást és gyakorlatot, hogy ha a peres felek a szolgabírói ítéletben megnyúgottak, ez ítélet csak akkor vált volna reájuk törvény erejűvé, hogy ha azt az ítéletet még egyszer az alispán, vagy királyi tábla elnöke ügydarabjukra vezette és aláírta volna. Végrehajtásra került és kerül az, az első bíróság ítélete alapján, ugyanannak aláírásával.

Ehez hasonlók s ezekkel egyenértékűek már az egyházi élet terén is, ha első fokú bírósági meg nem felebbezett határozatainkat, vagy azoknak másolatait a presbyterium elnöksége, t. i. lelkész és gondnok aláírják s megpecsételik.

Ezekhez van szerencsém kedves kartársaim előtt a felmerült tárgyra vonatkozó nézeteimet s ezeknek alapján, tervezetemet előadni. Szerintem elég lett volna az eddigi gyakorlat, de ha már okvetlen terjeszkedni s alkalmazkodni kell, mert egyházi életünkre is kezd özönlni a tinta ár, a mi kötelességünk az, hogy minél kevesebb költségbe és fáradságba kerülő csatornákon igyekezzünk azt levezetni. Mert inkább, mintsem hogy a conventi jogügyi bizottság, oda is értelmezhető út-átítására kiterjeszkedjünk, hogy minden egyes adózó ügyére vonatkozó határozatot külön szerkeszszünk, mint a járásbíróknál, vagy ha együttes előterjesztésben, de külön-külön reflectáljunk, s nem mint közönséges adóügyvel bánjunk a hátralékokkal, akkor jobb ha az egészet veszni hagyjuk és töröljük, mintsem annyit vesződjünk egy olyan ügygyel, a min soha, mióta a világ fennáll nem volt számbavehető eredmény; sem Isten áldása.

Éppen azért indítványba hozom végül azt is, hogy mondja ki értekezleti körünk egész határozottsággal, hogy miután a fentebb felajánlott módosításokkal, teljesen eleget kíván tenni, mind a belügyminiszter, mind a conventi jogügyi bizottság, tárgyalásunk alá került kívánalmának; mulhatatlanul elvárja más részről, hogy felsőbb hatóságaink, minden lépést megtesznek arra nézve, hogy a belügyminiszter úr, mielőbb s akép intézkedik, hogy egyházi hátralékos tartozásaink, az erre megjelölendő időkhöz, gyorsan, teljes felelősséggel és szigorral, mindenkor behajthatnak.

Vásáros-Namény 1900. március 11.

Kőrössi Pál.

KÖNYVISMERTETÉS.

Az új Ó-Szövetség.

Összehasonlító bibliai tanulmány. A britt és külföldi bibliatársulat által 898. évben kiadott magyar protestáns tudósok munkája: Ó-Szövetség. Az eredeti szöveggel egybevetett és átdolgozott kiadás alapján. Írta: *Venétianer Sándor*, lic. theol., ev. ref. lelkész Uj-Sóván. Kapható: a „Keresztény Evangyélisza” szerkesztőségében, Békésen. Ára ?

Egy lelkiismeretes és nagy gonddal elkészült tanulmány fekszik e műben előttünk a közelebbi megjelent Ó-Szövetség átdolgozása felett. Nem fogják-e most erre némelyek kiáltani az ismeretes latin példaszót: *Sero post festa cantare!* Hi-zen most már bevezetett dologgal állunk szemben! A megjelent Ó-Szövetséget nem csak az olvasó közönség fogadta rokonszenvvel, de hozsánát kiáltottak annak és a szorgalmas revisoroknak némely *hivatalos* egyházi testületek is.

Tárgyilagos bírálatot azonban még seholsem olvastunk e fontos műről. A Prot. Szemlében megjelent ismertető sorait Radácsi György s.-pataki hittanárnak épen nem vehetjük ilyennek. És ez, bárhogy mentegessük is a dolgot, eléggé elszomorító jelenség. Teljesen közömbösnek, sőt részvétlennek mutatkozni az iránt a mű iránt, a mi nekünk protestánsoknak egyedüli védő fegyverünk bármely oldalról jöhető támadásokkal szemben . . . mindenesetre fájdalmas jele a mostani időnek. Ha valami, úgy épen az új biblia megérdemelte volna a komoly és tárgyilagos bírálatot.

Venétianer, ki épen ezt a mulasztást igyekszik helyrehozni, mindenekelőtt teljes elismeréssel adózik a revisoroknak, a kik mindenesetre derekas munkát teljesítettek, de azt végzetes hibának tartja, hogy: „nem

választottak köblökből egy vezérferfiút, ki az egész munkát egybeszerkesztette volna“.

Ismertetésében előbb kimutatja azokat a bibliai verseket, melyekből egy-egy szó, sőt egész mondatrész is *kimaradt*. Hát biz' elég nagy hiba! Csonka, bonka biblia. Ugyan hogyan adhatunk ilyet a nép kezébe?!

Ilyen *hiány* van a mózesi könyvekben 29 helyen. Józsuénál 11, Biráknál 2, Sámuelnél 16, Királyoknál 15, Ezsdránál már sokkal több figyelmet fordított a revisor, mert ott, csakis a III. rész 8. verséből maradt ki e 3 szó: **אל בית האלהים** = az Isten házához. Eszternél 3 helyen van hiányos mondat. Zsoltároknál 2, Ézsaiásnál 6, Jeremiásnál 11, Ezékielnél 10, Dánielnél 1, Hóseásnál 1, Mikeásnál 1, Abdiásnál 1 és pótlólag Krónikáknál 18.

Mellőzve e hiányoknak egyenkénti felsorolását, vegyük csak fel Abdiás 5-öt, a hol egész mondatrész kimaradt a fordításból: *ha szőlőszedők mentek volna te reád* (de Wetténél: über dich) *avagy nem hagytak volna-e egy néhány gerezdeket?* Kámory ez utóbbit „böngék“-kel adja vissza. Venétiáner hű ugyan a szöveghez, midőn többes számot használ. De nincs rá szükség az „egy néhány“ kifejezésben befoglaltatik a többes.

Hanem az aztán komikum számba megy, hogy némely helyen meg felesleges *szószaporítások* is vannak a fordításban, a miknek mi sem felel meg az eredeti szövegben. Meglehet azonban, hogy ez nem annyira a revisorok hibája, mint inkább talán az, hogy a superrevisor a kézirat széljegyzetet tett, hogy talán *igy is lehetne* a kérdéses verset fordítani és a betűszedő meg azt hitte, hogy ez a jegyzet is egyenesen a szöveghez tartozik. Ilyen felesleges szó is van a fordításban néhány helyen, a melyek közül legszembeötlőbb I. Kir. 1, 41. v. **וכל הקראם אשר אתי** = és vendégei is mind a kik nála valának. Ez eddig jó volna, de a revisor utána teszi ezt is, „a vele való hivatalos vendégek“. Károli ezt így fordítja: „és mind a vele való hivatalos vendégek“. Kámory pedig így: „és a *körötte* levő hivatalosok“, nem pedig „*közötte*“, mint Venétiáner idézi.

Tény, hogy e vers fordításánál csakugyan kétség támad a felett, ha vajjon a tiszteletreméltó revisor megértette-e az eredeti szöveget, vagy pedig egyáltalán használta-e azt? Tény az is, hogy ugyanazon szöveg felett két különböző fordítás van. Mindenesetre küzdhetett magával a revisor, hogy melyik fordítás helyesebb? Meghagyta tehát mind a két versiót. Méltán gondolhatta, hogy ott lesz a superrevisor, majd az elbáncik vele. De annak figyelmét meg kikerülte s így mindenik szöveg megmaradt, a mi nem válik az átdolgozásnak nagy dicsőségére. És ilyen felesleges toldalék van *több* is.

A mi már a lényegesebb *hibákat* illeti, mellőzve ezeknek száma nélküli felsorolását, csakis a mózesi könyvekben találtakról számolunk be. Elég lesz ez is izlettetőül.

A Genézisben 25 fontosabb hibát említ fel Venétiáner. Mi még megszaportjuk egygyel. I. Móz. II, 12. versben a **טוב** = jó. És mégis ezt revisor: „igen jó“ kifejezéssel adja vissza. Az öreg Károli nagyon helyesen jó-nak fordítja. Kámory szintén. De Wette: „köstlich“-kel fordítja. Luther szintén. De egyetlen fordító sem használja az igen szócskával való megtoldást.

A XLIX, 21. versben pedig revisor valóságos nyelvújítónak csap fel. Vajjon itt nem a LXX vezette félre?

Az eredeti szöveg következő tételét: **אילה שלהה** = terebélyes tölgyfa, mely gyönyörű sudarokat hajt, kifejezéssel adja vissza. Kámory: „nyulánk szarvas, ékes szavakat hintő“-nek fordítja. Károli így: „olyan léssen, mint a kibocsátott szarvas és ékes beszédű léssen“. Luther így fordítja: „ein schneller Hirsch und giebt schöne Rede“. Az angol revisió: „a hind let loose: he giveth goodly uords“. Nincs olyan nyelvű fordítása a bibliának, a mely revisor nyelvújítását megengedje Ha már hübben akarta volna fordítani: „szarvas-űnő vagy szarvasűsző“ szóval adhatta volna vissza.

Már Exodusnál szerencsésebb kezű volt revisor. Mindössze 11 hiba fordul benne elő. Mellőzve ezeknek egyenkénti felsorolását, sajnálattal emeljük ki, hogy a XXXIV, 14. versében **קנה** szót ő is „bosszúálló“-nak fordítja. A kannát még Károli így fordítja le. De ez nem irányadó. Talán elérkezett volna már annak az ideje, hogy az irgalomnak, a könyörületnek és teljes szeretetnek Istenét ilyen profán kifejezéssel ne illessük. Kámory is már „bosszankodó“-nak fordítja (*ζηλωτής*). Luther és De Wette az „Eifer“ szót használja. Kautzschnál: „eifersüchtig“. Az angol revisiónál: „jealous“. Csak a magyar revisor gyönyörködik a „bosszúálló“ szóban.

Leviticusnál 14 fontosabb hiba csúszott a szövegbe. Ezeket is mind egyenként felsorolja Venétiáner.

A XIII, 31. versben **אין מראהו** szavakat miért fordítja így: mélyebben van; az egyedül megfelelő *nem* mélyebb helyett. Kámory így használja. A német fordítók mind: „nicht tiefer“-rel adják vissza. Az angol biblia is: „be not deeper“-rel fordítja.

Numerusnál 10, Deuteronomiumból 19 lényegesebb hibát sorol fel szerző.

Mi az utóbbi könyv XVI, 8. versében **עצרת** „ünnep“ szóval fordítását helyesnek tartjuk. Kámory ugyan „szent ünnep“ kifejezést használ. De hát minden ünnepe szent volt a palesztinai zsidónak! Az is igaz, hogy mind De Wette, mind pedig Kautzsch is „Festversammlung“-nak fordítják, de már Luther csak „Versammlung“-gal fordítja.

Hosszúra nyúlnék azonban ismertetésünk, ha mi mindazon hibákat csak részben is érinteni akarnók, a melyekre művében, nagyon helyesen, rámutat Venétiáner. Nem is képezheti ez feladatunkat. A mit eddig is felsoroltunk, csakis azért tettük, hogy ez alapos és nyomon járó műre felhívjuk az érdeklődők figyelmét.

Hadd jelezzük egyúttal azt is, hogy Ruthnál és I. Sámuelnél semmiféle szembetünőbb hibák nem fordulnak elő.

Arról nem akarunk bővebben nyilatkozni, hogy az összes átdolgozások közt, legkevésbé sikerült az *Ezékiel* könyve. Venétiáner is azt mondja róla, hogy: „ha revisora őszinte, akkor azt írja könyve élére: a septuagintával egybevetett“. Némelyik pedig nyíltan bevallhatná, hogy „Károli nyomán“, mert kizárólag Károli irányának csiszolására van gondja, *tekintet nélkül az eredeti héber szövegre*.

Azt ugyan jól eső öröm-érzéssel ismerjük el, hogy revisorok nagy munkát teljesítettek. De minden tiszteletünk mellett is a tudós átdolgozók iránt ki kell azt is nyilatkoztatnunk, hogy a munka, teljes egészében, nem felel meg a hozzáfűzött várakozásnak. Engemet e nyílt vallomásnál, a személyeskedésnek még csak halvány árnyéka sem vezethet; nekem sem pozitív, sem negatív tudomásom nincsen arról, hogy kik azok a derék férfiak, a kik e fáradságos munkára vállalkozva, ugy a revisiót, mint a superrevisiót teljesítették. De annyi világos tény, hogy a fordítás nem eléggé sikerült.

Én a főhibát abban látom, hogy ilyen, csaknem századokra kiható munkánál a revisorok nagyon is sebtében dolgoztak. De meg magának az illetékes szakembereknek sem volt alkalmuk arra nézve, hogy ez életbevágó ügühöz még csak hozzá is szóljanak. Csak egy füzetkét sem bocsátottak ebből a nyilvánosság elé. Tudtommal legalább nem. Imé, az új énekeskönyv egybe szerkesztésénél nagyon bölesen jár el a bizottság, derék elnökkel Fejes Istvánnal együtt, midőn egymásután nyomtatják ki a hozzájuk beküldött s helyeseknek vélt darabokat. Ezen az uton talán sikerülni is fog becsebb művet alkotni.

Most már természetesen túl vagyunk azon, hogy az Ó-Szövetség revisiójánál elkövetett célszerűtlen eljárás felett lamentáljunk. Hanem mindazoknak az egyéneknek, a kik közreműködtek a szerkesztés fáradságos munkájában, ajánljuk a Venétiáner kitünő művét figyelmükbe. Megfoghatatlan már maga az, hogy e derék tudós mi módon mellőztetett el a revisió nagy munkájában!? No de úgy látszik, hogy utólag kivette ebből a maga java részét. És ezért hálás köszönettel adózunk mindnyájan neki. De elismerés illeti a kiadót Kecskeméty Ferenc békési lelkész urat is, a ki anyagi áldozattal lehetővé tette e komoly mű megjelenését.

dr. Márk Ferenc.

KÜLFÖLD.

Túl az Óceánról.

Az európai és amerikai egyesült külmissio társulatok elnöksége nemrégiben küldte szét meleg hangú meghívóit a New-York városában ez évi április 21-től május 1-ig tartandó oeconomicus külmissioi convenciora. Az előkészületekből ítélve ez az összejövétel valóban nagyszerű, sőt mi több egyedül álló, páratlan lesz a maga nemében. Meghívtak s remélhetőleg eleget is tesznek a meghívásnak az egész világ prot. nemzetei. Mert a külmissio terén folytatott munkálkodásban ma már csaknem minden prot. felekezet érdekelve van. Talán éppen csak mi magyar protestánsok képezünk ebben a tekintetben kivételt. De azért hiszem, hogy a szíves meghívás eljutott a mi édes hazánkba is.

A gyűlés iránt világszerte a legnagyobb érdeklődés mutatkozik. Ha emlékezetem nem csal, a legutóbbi ilyen összejövétel 1888-ban tartott Londonban. De ez a mostani úgy a tagok számának nagyságát, mint az azon magokat képviseltető nemzetek sokaságát tekintve, messze túlszárnyal minden eddig tartott vallásügyi congressusokat. A londoni konferencián (szerényen így nevezte magát az akkori összejövétel) gondolom 1500 delegátus képviselt 130—140 külmissioi társulatot. A mostani gyűlésre New Yorkba 3000 képviselőnél többet várnak. Neves prot. egyházi és világi egyének, férfiak és nők jönnek Afrikából, Ázsiából és Ausztráliából, persze — Amerikát nem számítva — a legnagyobb számban Európából. A kit a keresztyénség 2000 éves története, fennállása nem győzött volna meg arról, hogy „ez a dolog csakugyan Istentől vagyon“, vagy a ki a bizonyosságok raját kívánja annak igazolására, hogy „az Evangelium csakugyan Istennek ereje, minden hitek üdvösségére“: hát annak csak azt ajánlhatnám, jöjjön el erre a gyűlésre és vegyen részt annak tanácskozásain. Ezek a delegátusok többnyire mind olyan egyének, kik saját tapasztalatukból beszélhetnek s ők illetékesek bizonyosságot tenni az Evangelium átalakító, embereket s társadalmat újjászülő hatásáról.

Ez a gyűlés különben annyiban is érdekes lesz, hogy a prot. egyházak egymáshoz való közeledésére, esetleg az unio létesítésére mindenesetre tétetnek itt kísérletek. S ez idő szerint az áramlat erre nézve Amerikában kedvezőnek mondható. Általában el lehet mondani, hogy a prot. felekezeteket inkább a szeretet lelke köti össze, mint sem hogy elválasztanak a dogmatikai ellentétek. Szép dolog s nagy eredmény már maga az is, hogy éppen a külmissioi munkálkodás terén — hol tehát a különböző felekezetek érdekei leginkább divergálnának egymástól — éppen e téren fognak kezét a kooperatív munkára. Az ilyen munkáról nem is maradhat el Istennek áldása.

Jellemző e convenciót illetőleg az is, hogy annak 100,000 frtra praeliminált költségét két hitbuzgó, a missiók ügyéért kimondhatlan sokat áldozó amerikai hitsorsosunk adta össze.

* * *

Érdekes és meglehetősen megbízható adatokat földolgozó statisztikai kimutatást állított össze a New-Yorkban megjelenő „Independent“ című, erősen felekezeti (lutheránus) lap legutóbbi száma. Megtudjuk ebből, hogy az éjszak-amerikai Egyesült Államok területén jelenleg 153,901 lelkész működik, míg a templomok száma megközelíti a kétszázezeret. A különböző egyházakkal közösséget valló egyének, az u. n. communicansok száma 27 millió 710,004-re megy, a múlt évihez képest 277,367 vagyis 12 percent szaporulat. Az összes amerikai egyházak az 1890-iki census óta 7 millió communicáló tagot nyertek, vagyis az egyházi hívek száma 20 millióról 27 millióra emelkedett az elmúlt decennium folyamán. Ez a szám annyival nagyobbak tűnik fel, ha összehasonlítjuk ezt az Egyesült Államok népességének 10 év alatti szaporodásával, a mely százalékokban csak 13, holott ugyanezen idő alatt az egyházi tagok szaporodása 34 százalék. Ez azt mutatja, hogy az amerikai egyházakban nagymérvű belmissioi munka folyik.

* * *

Hogy Amerikában általában minő feltű gonddal örökődik nemesak maga a társadalom, nemesak az egyes egyházak hatósága s a közérköles örei: a lelkészi kar, hanem a világi hatóság és közelebről a rendőrség is a felett, hogy a polgárok erkölcsi érzéke bármely irányban is botránkoztatásnak kitéve ne legyen: ezt csattanósan illusztrálja a leghíresebb amerikai színésznőnek Miss Olga Nethersolnak legutóbbi esete. Ezen, egészen a legújabb időkig, nagy hírnévnek örvendett operanékesnő — kiről el lehet mondani, hogy kedvence volt éveken által az amerikai könnyen lelkesülni tudó közönségnek — teljesen lejárt magát azon, sokak előtt, kicsinyesnek látszó ok miatt, hogy fellépett egy kétes hírű és értékű darabban, melyet egyik tisztelője az ő számára írt. A híres énekesnő 2 nap alatt annyira kegyvesztett lön a „felséges közönségnél“, hogy színházában publikum hiánya miatt, még csak a cortinát sem kellett felhúztatnia. New-Yorkban két heti szereplése volt előre hirdetve s mint az már itt Amerikában híres színészek vagy színésznők fellépésénél rendes szokás, a jegyek 2 héttel előre el voltak adva. S mikor az intelligens, finom érzékű közönség megtudta hogy Miss Nethersole minő obscurus darabban szándékozik fellépni, előjegyzéseit azonnal törölte. A színház 2 nap alatt 60,000 dollárt fizetett ki jegyek visszatérítése címén. De ez még nem elég. A híres színésznőnek nem csak az ő közönségével gyűlt meg a baja. A new-yorki rendőr-

ség értesítette őt és a színház igazgatóját, hogy a darab előadása karhatalommal is meg lesz akadályozva. Ez már több volt a hírneves divára, mint a mit elviselhetett. A szegénytől félt. De azért nem adta fel a harcot. Elment másik államba, Pennsylvaniába. Ott Earton városban következő falragaszok fogadták:

Nethersol Olga k. a. ma estére hirdette fellépését „a második feleség” című színdarabban. Ezennel tudomására hozom a városi közönségnek, hogy az előadás nem lesz megtartva.

S. J. Field
polgármester.

Clevelandban még érdekesebb fogadtatásra talált. Mikor felhúzták a színház függönyét, Miss Nethersol éles szemei két páholyt pillantottak meg tele rendőrökkel s középen az államügyészszel, ki már kezeiben tartotta az általa alá írott elfogatási parancsot az egész trupp ellen. Okosabbnak látszott engedni. A függönnyt hamarosan leeresztették s a gyér közönség — visszakapván pénzét — széteszlott.

Miss Olga Nethersole, a híres színésznő pedig, valószínűleg végkép elveszítette az amerikai nép tiszteletét és becsülését.

Chicago, Ills. 8504 Superior ave.

Harsányi Sándor.
ev. ref. lelkész.

NEKROLOG.

Révész Mihály

1858—1900.

Több mint egy negyedszázaddal, talán 27 évvel ezelőtt, egy nyúlánk, sápadt fiu kereste fel az iskolai év kezdetén, boldogult jó atyámat Debrecenben. Levelet hozott Halász Boldizsár dabasi földbirtokos és országgyűlési képviselőtől, ki édes apámnak az 1861. évi nevezetes országgyűlésen követtársa s ennél fogva jó barátja volt. A derék, jószívű Halász Boldizsár bizalommal ajánlotta atyám jóakarátába a levél kézbesítőjét, a kis Révész Mihályt, kiben erős hajlamot és tehetséget látott a tanulásra s a kit ezért a kálvinista Rómába küldött, hogy ott, a két nagy Révész lábainál és pártfogása mellett, kis névrokonuk is, a haza és egyház javára és szolgálatára nevelést és kiképeztetést nyerjen. Így lett Révész Mihály második gymnazista korunkban nemcsak tanuló társam, de igazi, benső barátom is. Tizenegy éven át ültünk együtt a debreceni Gamalielek lábainál; barátságunk szakadatlan és zavartalan folyamatáig pedig most szakította meg a rá és családjára oly korán jött kérlelhetlen halál.

Révész Mihály, anyai ágon, ároni család ivadéka. Anyai nagyapja gyóni pap volt, kinek leánya, Bujdosó Mária, egy szegénysorsú, de vallásos és jellemzilárd gyóni kovács mester, Révész Sándor felesége lett. E házasságból született Mihály 1858 október 13-án. Édes anyja, mint papeány, talán még karjaiban ringatta csecsemő gyermekét, midőn már felébredt benne a szent vágyakozás, vajha az unoka egykor nagyapja példájára, az oltár szolgálatára szentelné magát. Az anyai szív szent vágyakozása, Isten és a jó emberek segítségével, teljesülést nyert; fiából csakugyan pap lett, az özvegy édes anya egyetlen öröme, gyámola, büszkesége, a ki csak egyetlen egyszer szomorította meg, de akkor vigasztalhatatlanul, a jó édes anyát, most, mikor előtte szállt le a sötét koporsóba.

Révész Mihály gymnáziumi pályája sok munka és sok nélkülözés közt folyt le. Multa tulit, fecitque puer, sudavit et alsit. Szegény özvegy édes anyjától semmi segítségre nem számíthatván, egyedül a főiskolai szegény tanulók részére járó jótéteményből s a Halász Boldizsár és Révész Imre által juttatott időnkénti támogatásból tartotta fenn magát. Ily körülmények közt nem bonthatta ki szabadon lelkének szárnyait s a gymnasiumot közepes eredménnyel futotta meg és végezte be. Szorgalma és kitartása sohasem lankadt, sőt növekedett, de ugyanezen időben már nyilatkozott nála bizonyos félnétség és az önbizalom hiánya, melyek miatt kevesebbre nézte magát, mint amennyit ért s épen ennél fogva igen sokszor túlfeszítette szorgalmát és erejét hogy kívánsága szerint haladni tudjon.

Minden tekintetben jobbra fordult sorsa, midőn szakpályára, a theológiára lépett. Anyagi helyzetének javulása azonnal meglátszott a szellemi téren is; már az első évfolyam végén kitünő osztályzatot szerzett magának, melyet ugy az egész szakpályán, mint a két lelkészképesítő vizsgálaton nemcsak megtartott, de mind fényesebben kiérdemelt. Theologus korunkban négyen, Sulyok Istvánnal és Nagy Józseffel, egy csaknem elváthatatlan, mindig együtt levő baráti kört alkottunk, melynek édes emlékei sirunk széléig el nem hagyhatnak bennünket.

Még el sem végezte egészen a theológiai tanulmányokat, midőn vidékre, egy úri házhoz nevelőnek kibocsáttatván itt alkalma nyílt az iskolában szerzett angol nyelvi ösmereteit gyakorlatilag tökélyesíteni s a német nyelvben is némileg jártasságot nyerni. Mikor 1885. ápriljában a második lelkészképesítő vizsgát is letette, Balogh Ferenc tanárunk különös buzdítása és pártfogása mellett, teljes készülettel mehetett ki Londonba, hol az angol presbiteri egyház kollegiumában, az ott nyert stipendium segítségével, egy éven át hallgatta Chalmers, Graham, Elmslie tanárok kitünő előadásait s megösmékedhetett az ottani virágzó egyházi élettel s a felmerülő különféle, egymással sokszor csatát vívó irányzatokkal. Tudományában gyarapodva, látókörében szélesedve, de bizonyos egyoldalúságtól és a gyakorlati élet talaját néha egészen elhagyó idealizmustól meg nem szabadulva, egész hivatottsággal, buzgó odaadással és nagy lelkesültséggel folytatá a segédlelkézi pályát, melyen, külföldre menetele előtt is, Pethő Bálint csegei elkésznel, egy évig működött. Ezt is beszámítva, összesen nyolc éven át káplánkodott, olyan nagy gyülekezetekben, mint Türkeve, Tisza-Földvár, Nagy-Kun-Madaras és Karcag s olyan derék lelkészek oldalánál, mint Harsányi Sándor, Vári Szabó Sámuel, Tóth Imre és Madarász Imre. Ugy tudom, hogy mindezen helyeken, ugy az egyház hivei, mint főnökei nemcsak meg voltak elégedve a kötelességtudó, szerény és buzgó segédlelkész működésével, de szeretetükkel s becsülésükkel is kitüntették. Ő azonban, kápláni idejének második felében, már bizonyos türelmetlenkedéssel várta az önálló hatáskör megnyitását s midőn az még mindig késett, minden hivatottsága és lelkesültsége dacára is, mely őt a lelkézi pályára iránt eltölté, komolyan gondolkozott a pályaváltoztatásról. Egymást érték hozzám e tárgyban írott levelei, melyekre én mindig biztatólag, csilapítólag, s azzal a közmondással válaszoltam: „várt leány várat nyer”.

És meg is nyerte. Az 1893. év tavaszán a bihar-nagy-bajomi népes és tekintélyes gyülekezet választá meg lelképásztorává. A szép parokhiába csakhamar hazavitte kedves feleségét, volt főnöke Harsányi Sándor,

türkevei lelkész, Etelka leányát s évek múltán két kedves kis leányka növelte a szerető szülék boldogságát. Minden kellék meg volt tehát arra nézve, hogy a hivatott ifjú lelkész bosszú és áldott működést fejthessen ki gyülekezete körében. Hozzá is fogott a szent munkához, tüzzel és lelkesedéssel, sokkal nagyobb, mint a mennyit gyenge testszervezete megbirt. Gyülekezetének nemcsak lelki, de anyagi érdekei körül is híven munkálkodott, temetkezési egyletekkel is bajlódott s mint maga mondá, ezek bonyolodott számadásaival való foglalkozás támadta meg legelőször idegrendszerét. Mikor, egy évvel ezelőtt, a stóósi fürdőbe menendő, Kassán felkeresett, alig tudtam elnyomni a fájdalmas felkiáltást, mely szenvedő arcának, összetört alakjának láttára, belőlem kitörni készült. Már rajta volt a facies Hippocratica, eltörölhetetlenül. Hires orvosok tudománya, gyógyító fürdők ereje, feleségének önfeláldozó ápolása, mind hiába volt. A kezdetben lassú menetű betegség mind rohamosabb folyamatot vett s ez év március 8-án megváltotta a halál szenvedéseitől. Temetése nagy részvét mellett, március 11-én ment végbe, Dávidházi János esperes templomi imádságával s Kovács Sándor segédlelkész siri beszédével.

Emlékét nemcsak gyászoló családja, gyülekezete és barátai őrzik kegyelettel, de fentartják azt kiadott munkái is. Angol nyelvi ösmereteinek segítségével még káplán korában nevezetes munkákkal ajándékozta meg irodalmunkat. A világszerte hires Chiniqui atya nagyfonságú két munkáját: „A pap, a nő és a gyóntatószék“ (egy kötet) és „Ötven év a róm. kath. egyházban“ (három kötet) lefordította és kiadta; ezenkívül, úgy emlékszem, Spurgeon beszédeiből is kiadott néhányat, egy füzetben. Egyházi lapjainkban is jelentek meg, egyes felmerült gyakorlati kérdésekre vonatkozó jeles cikkei.

Legyen nyúgodalma csendes, emléke áldott!

Révész Kálmán.

A D A T O K

a tiszántuli ev. ref. egyházkerület kebelében levő egyházak történetéhez.

75. A nagykárolyi ev. ref. egyház története.

Iső SZAKASZ.

(Folytatás.)

A felfogadott svábok számát Károlyiné nagyon sokallotta, mert a mily inséges állapotban jöttek, nem tudta mitévő legyen velök.

„A svábok, — írja férjének az első szállítmány után — úgy látom jó dolgosok, de nem foghatom meg, hol veszek kenyeret kiknek pénze nincs. Lehetetlen meggazdagodniok, mert temérdek a gyermeke a nyavanyásoknak, sok széltibe koldul, mondja az üdvözetet. Igen szánom őket, a tejért csaknem meghalnak, száz, legfeljebb kétszáz elég lett volna, de ennyi rendkívül való s egyszersmind ilyen időben.“¹

Azonban, gr. Károlyi Sándorné kívánta boldogítani őket. A mezei munkások részére száz ökröt szerzett, gazdálkodásra oktattatta, és a kézműveseket Nagy-Károlyba, a molnárokat Nagy-Majtényből az ott lakó magyar reformátusokat a Kraszna partján fekvő Ebes nevű pusztára kitelepítette, a halászokat pedig Olesván helyezte el.

E telepítés után, mely ez időkorban oly nagy

¹ Károlyi Fer. kora 81 l.

arányokat öltött, hogy a magyarságra fenyegető veszélyessé vált, a más országokból ide bevándorolt idegenek, németek, svábok, tótok, az ipar és kereskedésnek sokkal magasabb színvonalán állottak mint az a benszülött magyar nép, mely a Rákótz-féle felkelés után fegyverét lerakva, szántás-vetés helyett a magyar iparra adta ki magát. Az ipar és kereskedés előnyeit észszerűbben tudták kiaknázni mint a primitív viszonyok közt élő magyar faj, következésképp a magyar nép felett szemlátomást gyarapodtak, nyelvre, vallásra, szokásra, életmódra a benszülöttektől egészen különbözvén: előállt azon ok, mely miatt a két heterogén elem sokáig egygyé nem forradhatott.

Igy álltak elő azon visszaélések, melyek kiterjedtek ugy vallásbeli, mint nemzetiségi felekezeti ségre.

Városunkban magyar és német céhek alakultak, magyar-timár, német-timár; magyar-szabó, német-szabó stb. céhek fennálltak városunkban csak a közelmúlt időkben is.

E feszült viszony, a különben homogén elemek között, meghághatlan válaszfalakat emelt; folyvást elleneztek, hogy egyik iparos a másik céhtársulatába beléphessen.

Oka e kölcsönös ellenszenvnek az akkori időben divott türelmetlenség is volt.

A protestánsok hitelveikkel ellenkező szertartások megtartására, mint az Urnapja, katolikus innepek alkalmávali körmenetek, köteleztetvén, mely vallásos érzületöket sértette: tehát, az erőszaknak felmondották az engedelmisséget, az ingerültség nőttön-nőtt; az ellenfél pedig, az ellenállásban vallásának megsértését vélvén, ürügyet keresett a megtorlásra, melyekből a legnagyobb kellemetlenségek és sűrlődások keletkeztek.

Mindezeket tetézte azon körülmény, hogy a benszülött magyar reformátusok templomai, különböző ürügyek alatt erőszakkal elvétetvén, idegen ajkú hitfelekezetnek adattak át, mely erőszakosság, az ingerültséget és elkeseredést tetőpontra emelte.

Igy vétetett el gr. Karolyi Sándor által e városban a reformátusok azon régi kötemploma, melyet e hitfelekezet őselei saját költségökön Isten dicsőítésére építettek, mely kötemplom a mostani római katolikus nagy gymnasium torna-épületének helyén állt, azon okon, mert a Károlyi család elei, nevezetesen Karolyi Mihály, abban temették el; igérvén gr. Károlyi Sándor a református híveknek egy új és alkalmas templom felépíttetését, mind a harangoknak visszaadását, a mint ezt a következő cessionalis bizonyítja.

„Én nagy-károlyi gróf Károlyi Sándor Erdődnek és Csongrádnak örökös ura; felséges Carolus császárnaknak s kegyelmes királyunknak Titok tanácsosa, Cavalleriájának Generalisa, Nemes Szatmár vármegyének Főispánja, adom tudtára mindeneknek valakiknek illik ezen levelemnek rendiben, hogy az midőn a fellyebb nevezett kegyelmes urunk Ő Felsége az 1715-dik esztendőbeli Diaetalis conclusio mellett az Religio iránt való kegyelmes commissioját, még in anno 1721. Nemes Pest városában inchoaltatni kegyelmesen parancsolta volna; annak kimenetele bizonytalan lévén, Nagy-Károly városomban levő Birákat előmbbe hivatván, s jövődöbeli securitasokat elejekben terjesztvén; declaraltam: hogy, mivel megirt városombeli templomot Boldog emlékezetű Romano Catholica Ekklesiában levő Praedecessoraim, Isttenek szent nevének dicséretire s annak minden szenteinek tiszteletére és emlékezetére fundálták és építették s magok meghidegedett tetemeik is jobbára mindnyájoknak, az megirt templomban

takarított és temettetett el; hanem az időnek mostohasága és Hazánknak büneiért érdemlett ostora miá Istennek, nemzetünkre következett szakadások, visszavonások Törökök által romlások interveniálván, idősb Károlyi Mihály öregh Atyám idejében deventiált az Reformata Confessio kezére; s mind az óta, jöllehet általok biratott; mind az által, hogy az Commisiónak kimenetele által teljességgel exercitum nélkül ne maradjanak; én az megirt templomot, mint Istenben kimúlt Praedeccessorimnak Legitimus successora, és a nevezett Károly városi templomnak törvényes pátrónusa, azon Istenemnek dicséretére és Szenteinek tiszteletére, valamelyre boldog emlékezetű Eleim fundálták és építették reallikálni kívánom, hogy boldog eleimnek meghidegedett tetemeinek tisztességét és becsületét is helyrehozhassam és állíthassam azon declaratriom alkalmazásával denotált jobbágyaimnak is, és egész városomnak, mostani és jövődöbeli lakosinak. tettem vala oly ígéretet, hogy az declarált templom helyett magok confessioján szokott exercitiumoknak követésére, számokra erigáltatok és csináltatok. Melyre is minthogy magok is consentiáltak, és engemet is Isten ő szent Felsege, ennyi sok distractioiok közt kegyelmesen reá segített és harmadfél esztendő alatt Puplicumokban eltöltött időm után ennyire való respiriumot engedett, azért nevezett városomtól az megirt városi templomot, mely Istennek dicséretére és minden szentek tiszteletére a Remano Catholica anyaszentegyházban, — az honnan az megirt okok miatt elhalasztott vala, — reapplicáltam és reconcáltattam; hogy ez által nevezett városom lakosainak is lelkek ösmeretén erőszakot ne tegyenek, és a reformata confessio rendi szerint ők is isteneknek dicséretit csendes securitással végbevihezzék; és maradéjkok is szokott exercitiumokat minden háborgatás nélkül — mig Istennek tetszik — békével folytathassák; az általam számokra felállított egyházat, nekik resignalom és abban következő szabad exercitiumokat, Hazánk törvényében adott facultásom s hatalmom szerint is, mint örökös Földes urok mind magam szabadosan megengedem, s maradékim is megengedik. Az harangokat pedig mig másokat önthettek, megirt hazánk törvénye szerint, mind nekik mind magunknak közre hagyom, ugy hogy mind templomokba való congressusokra mind temetésekre egyaránt szabadosan s minden háborgatás nélkül nekik is deservialjon; s a midön pedig Isten magamat vagy maradékimat más harangokra reá segít, jöllehet mostani harangokra is résziben magam segitettem, mindazáltal szabadosan levehetik és magok egyházokhoz fordíthatják, sem magamtól, sem maradékimtól abban meg nem háboríttatván, S ámbár hosszas absentiám tisztjeim negligentziája miá, a Predikátor háza és Rendeken leendő iskola és mester háza az építettett egyházok körül meg fel nem állíthatott s építtethetett; mindazáltal azokra excindált és kimutatott két telkeimre azokat is felállíttatni és elkészíttetni hozzájuk való szeretetemből el nem múlasztom. Addig pedig Predikátorjok az feljebb megirt régi templomhoz tartozandó Parochialis házban, ugy az mester és iskola, a mint vagyon, minden háborgatás nélkül ezen levelem erejével, szabadon maradhat és lakhatik; ugy mindazonáltal, hogy aztat ne pusztítsák hanem conserválják és a midön az Predicator, mester és iskola számára excindált fundusokra az ajánlott épületek felállíttatnak, minden ellenkezés nélkül oda transferálják magukat, különben sem cselekedvén. Kinek nagyobb bizonyására nevezett városomnak és annak mostani és jövődö lakosainak

megirt securitására adtam ezen kezemírásával és szokott pecsétemmel megerősített levelemet in Castro Nagy-Károly die 29 8-bris Anno 1723^a.

Gróf Károlyi Sándor.

L. S.

Asztalos György,
ev. ref. lelkész.

(Folyt. köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Gyülekezeteink köréből.** *A nagy-tarnai* ev. ref. egyház a múlt napokban töltötte be az üresedésben levő lelkészi állást. A pályázat mellőzésével meghívta *Fekete Sándor* karcagi s.-lelkészt, főiskolánknak még nemrég jeles növendékét. Az ifjú lelképásztort — kinek ez alkalomból örömmel gratulálunk — május 1-én fogják ünnepélyesen beiktatni.

— **Tanáregyesületi közgyűlés.** A tisztántúli ev. ref. tanáregyesület — mint már megirtuk — e hó 18 és 19 én tartja *Mezőtúron* ez évi rendes közgyűlését. E gyűlésen számosan vesznek részt Debrecenből, u. m. *Dóczi Imre* egyesületi elnök, *Géresi Kálmán* tanterületi főigazgató, *Szabó Antal* ügyvéd, Kovács Lajos tan. képezdei igazgató, Csiky Lajos, Orosz István, Elek Lajos, dr. Nagy Zsigmond, Kulcsár Endre, dr. Gulyás István, S. Szabó József, dr. Peckó Ernő, Kecs-keméthy Lajos, Török Péter, Nagy Elek, Karai Sándor, Juhász László, Sáfrány Lajos kollégiumi és dr. Kardos Albert főreálisk. tanárok. A gyűlés rendkívül népesnek ígérkezik. Az összes ev. ref. egyházkerületből képviselve lesznek a tanárok. Az indulás Debrecenből ünnep harmadnapján, Kedden a déli 12 óra 36 perces vonattal történik. Ehez csatlakoznak a többi gymnasiumok tanárai is. A programmon különben annyiban változás történt, hogy Sinka Sándor mint lábbadozó beteg a gyűlésen részt nem vehetvén, helyette Kovács Lajos tan. képezdei igazgató tart Gerggy Károly felett emlékbeszédet.

Érettségi vizsgálata. az 1899—900-ik tanév végén a debreceni ev. ref. főgymnasiumban: május 9—11. VIII. oszt. magánvizsgálata. május 12. VIII. oszt. vizsgálata, május 14—18. írásbeli érettségi vizsgálat, június 21—28. szóbeli érettségi vizsgálat. Az igazgatóság.

— **Kongrua-ügy.** Megnyugtató sietünk tudatni lelkésztársainkkal, hogy a lelkészi fizetések kiegészítésére szolgáló összegeket a múlt (1899) évről a miniszter *mindenki részére* leküldötte főt. püspök úrhoz s a pénz expedialása csak azért késik, mert az összegek szétosztására vonatkozó jegyzék még nem érkezett le.

— **Sajtóhiba** A lapunk múlt számának tárcarovatában —s —n-től közölt nagypénteki ének ulolsó versszakának első sorába értelemzavaró sajtóhiba csúszott be, a mennyiben a „szent“ után a „vért“ szó kimaradt. E sajtó, illetve tollhibát, a mit a szerzőre, ev. ref. egyházi közéletünk kimagasló alakjára való tekintetből, kétszerte sajnálunk, sietünk ezennel helyreigazítani.

— **A honvédelmi minisztertől** leérkeztek a cs. és kir. közöshadseregbeli hadapród-iskolákban az 1900/901. iskolai tanévben betöltendő alapítványi helyekre vonatkozó pályázati hirdetmények. Pályázhatnak a középiskolák 4-ik osztályát látogató vagy azt már elvégzett 14—16 éves ifjak. Pályázati határidő folyó év május hó 31-ike. A pályázati hirdetmények a városi tanács katonai és illetőségi ügyosztályánál betekinthezők, hol egyéb részletes felvilágosítások is készségesen megadatnak. 1900. ápril hó 11. Oláh tanácsnok.

— **Halálozások.** Mely részvétellel és igaz fájdalommal olvastuk az alábbi gyászjelentést, a mely *Kenessey Bélának* reformált egyházi közéletünk köztiszteletben álló vezérferfiának pótolhatlan veszteségéről és lesújtó gyászaról értesít bennünket: „Kenesei Kenessey Béla egyh. kerületi főjegyző, theologiai igazgató, a Magyar Orsz. Ref. Egyh. közalapelőadója a maga és gyermekei Sarolta, Albert és Kálmán, valamint a rokonság nevében mélyen megszorodott, de az Ur akaratán megnyugvó szívvel jelenti, forrón szeretett, női erényekben gazdag nejének és a legjobb édes anyának *Kenesei Kenessey Béláné* született *Vágfalvy Ilonának* igazán boldog házasságának 15-ik évében, f. évi április hó 7-én este 10 órakor, kínos szenvedés után történt gyászos elhunytát. Az Istenhez költözött drága lélek földi maradványai f. évi április hó 9-én délután 4 órakor fognak a gyászházból (Külmagyar-u. 1.) a házsongárdi sírkertbe végső nyughelyére elhelyeztetni. Áldás volt élete, legyen áldott emlékezete! Kolozsvárt, 1900. ápril. 8. Özv. Vágfalvy Lászlóné sz. Dörner Kornélia, édes anyja, Özv. Kenessey Albertné. sz. Perlaky Ida, napa. Özv. Lucz Béláné sz. Vágfalvy Gizella, özv. Mendelényi Izidorné sz. Vágfalvy Kornélia, dr. Cottelly Gézáné, sz. Vágfalvy Irma, Vágfalvy Lujza, nővérei. Kenessey Ida, Kenessey Kálmánné sz. Bussche Ippen-burg Frida bárónő, dr. Cottelly Géza kir. közjegyző, Kenessey Kálmán kir. tanácsos, vasúti és hajózási főfelügyelő, Csipkay János, m. kir. főerdőmester, sógorai és sógorai. Legyen áldott a kiszenvedett hű nő emlékezete, a gyászoló férj megsebzett szívére pedig szálljon alá gyógyító balzsam a minden vigasztalásnak mennyei kútfejéből — Lapunk zártakor vettük a megdöbbentő hirt, hogy *Zámbory Béla* badalói lelkész és egyházmegyei tanácsbíró f. hó 9 szíven lőtte magát. Nem ösmerjük, nem fürkesszük s nem bíráljuk az élte delén álló férfiú eme szörnyű elhatározásának indító okait, csak mélységes részvétet érezünk iránta, ki a gondviselés s az erkölcsi világrend hitének szilárd támpontját elveszítve ilyen gyászos, magasztos hivatásához ily méltatlan véget ért. Megfáradt teste találjon pihenést a sir nyugasztaló göröngyei alatt, zaklatott s önma gával meghasonlott lelke pedig irgalmat az örök bíró mennyei trónja előtt, ki az ítéletet magának tartotta fenn.

— **Nemzetközi nagy lóvásár Érsekújvárott.** A Nyitrai Gazdasági Egyesület által a f. évben rendezendő XVIII-ik nemzetközi lóvásár Érsekújvárott (Budapest és Bécestől gyorsvonaton 2—3 órányi távolság) ismét május hó első hétfőjén s az ezt megelőző vasárnap délután vagyis május hó 6-án délután és május hó 7-én fog megtartatni. Ezen lóvásár Magyarországon a legjelentékenyebb és legkeresettebb, melyet a tenyésztők és kereskedők egyaránt fölkeresnek. Főként a külföldi lókereskedők szokták az érsekújvári lóvásárt fölkeresni. A múlt évben is 500 dr. különféle használatra való ló adatott el. Lakások és istállók az érsekújvári rendőrkapitányi hivatalnál rendelkeznek.

— **Az új negyedév** kezdetén tisztelettel kérjük előfizetőinket az előfizetések megújítására s azokat, a kik még a múlt évről is tartoznak, hátrálékuk be-küldésére. Legyenek szívesek e felhívásunkat tudomásul venni minden külön. névre szóló sürgetés nélkül is, a mely nekünk, mivel t. előfizetőink iránt való kiméletből ezt csak zárt levélben tennők, tetemes költséget okozna.

— **Egyéves önkéntességre előkészítő iskola.** Az egyéves önkéntesi jog tudvalevőleg bizonyos iskolák (gymnasium, reáliskola stb.) elvégzéséhez van kötve. De lehetnek egyéves önkéntesek az oly ifjak is, a kik

nem végezték el azokat az iskolákat, ha t. i. még sor alatt nem állottak és a megkivánt fölvételi vizsgát leteszik. Van Debrecenben egy iskola, a mely az ilyen ifjakat, tekintet nélkül foglalkozásukra és előképzettségükre, a felvételi vizsgálatra előkészíti. Az iskola állami felügyelet alatt áll. Igazgatója Lichtblau Albert, a ki készséggel és díj nélkül szolgál felvilágosítással.

Szerkesztői üzenet.

N. I. Harasztos. Bccses küldeményét köszönettel vettük. J. Z. Sámson. Vettük, jönni fog. Üdvölet. S. A. Elkésett. A Nekrológot kérjük.

TARTALOM-JEGYZEK: Husvétii gondolatok. Nemo. —

Állami és egyházi congrua. V. Gy. — Vadházasságirtás.

Kutas Bálint. — T á r c a: Husvétii ének. — s — n. — Krisztus

keresztjén... Szaboleska Mihály. — LXI. Zsoltár. Erdély-

Imre. — Közéletünk: A n.-szalontai egyházmegye köz-

gyűlése. Vadas Gyula. — Az egyházi adók közigazgatási úton

való behajtásáról. Körössy Pál. — Könyvismertetés:

Az új Ö-Szövetség. Dr. Márk Ferenc. — Külföld: Túl az

Óceánról. Harsányi Sándor. — Nekrológ: Révész Mihály.

Révész Kálmán. — Adatok a tiszántuli ev. ref. egyház-

kerület kebelében lévő nagykarolyi ev. ref. egyház történe-

téhez. Asztalos György. — Különfélek.

Felelős szerkesztő: **SASS BÉLA.**

Szerkesztő-társ: **Eröss Lajos.**

A boldogulás útján.

A gazdagságról azt tartották a nevető filozófusok, hogy nem egyéb a szerencse és a halál versenyfutásánál. Mindenki arra van rendeltetve, hogy gazdag legyen, csak hogy sokan nem érik meg a vagyon beköszöntét. A dolog attól függ, hogy melyik jut előbb az emberhez: a szerencse-e vagy az élet vége? Ezen bizony csakis nevető filozófusok vigasztalódhatnak, azok is könyvek közt nevetve. Az étellel küszködő embernek ez a filozófia nem vigasztalás, hanem lemondás. Hanem a haladás, a mely a boldogulás útjait egyengeti, az ő számára is talált vigasztalást. Olyan, a mely több a vigasznál: éltető reménység. Ez a találmány az **osztálysorsjáték**. Van százötven esztendő, nálunk még csak három éves. De már nálunk is meggyökerezett. Mert kielégíti az embernek a szerencsééhez való jussát. Mert megadja minden embernek a becsületes gazdagodás lehetőségét és mert a **nyeremény** fogalmát kihámozta rejtélyes burkából. A nyeremény már nem vak szerencse, hanem valószínűség. Már nem bolond esély, hanem matematikai lehetőség. Mert az osztálysorsjáték minden második résztvevőjének nyernie kell. Ha egyebet nem, a betétjét vissza-kapja. A mi azt jelenti, hogy a **kockázat minimális**. A főbb nyere-mények száma is nagy, a summájuk pedig impozáns. Ezek, tizezrek, százezrek, még millió is nyerhető. Az osztálysorsjáték felszabadította az embert attól a fatalisztikus megnyugvástól, hogy a gazdagság beköszöntét nem élheti meg. Ezer és ezer ember jutott jó módhoz néhány év alatt és nagy azoknak a száma, a kik egyenesen gazdagok lettek az osztálysorsjáték által. A mely nem babonán alapuló lutri, hanem rendes **üzlet a szerencséével**. Fel is fogta ezt a középosztály és fel is karolta az osztálysors-játékot. A nyerők statisztikája azt bizonyítja, hogy a középosztály tagjai: kereskedők, iparosok, gazdák, hivatalnokok, lateinerek keresik és találják meg benne a szerencséjüket. A vagyon függet-lenséget, önállóságot ad, senki ezt jobban nem érzi, mint a szellem és a test munkása, a kinek a vagyonra való vágyakozása nem kapzsóság, hanem a függetlenség felé való törekvés. Ezt a törek-vését kielégíti az osztálysorsjáték, a mely a maga tömérdek nyere-ményével és minimális kockázatával a szerencse lecövekezését jelenti. A ködös epekedés helyébe a valószínűségben való biza-kodás került. Mindenki számíthat már a jólét beköszöntére, a nélkül, hogy léha ábrándozónak tarthatnák.

Pályázati hirdetés.

A debreceni ev. reform. egyházmegyébe kebelezett *bihar-nagy-bajomi* ev. réform. egyház *lelkészi állomására* pályázat hirdettetik.

Évi javadalom, mely készpénzből, terményből s földhasználatából áll, az egyházmegyei hivatalos becslés szerint *2996 korona értéket képvisel s így az állomás 1-ső osztályú.*

A hivatal a kegyeleti év teltével 1901. ápril. 24-én lesz elfoglalandó.

Pályázati határidő 1900. évi május hó 7-ik napja, a meddig a minősítvénynyel és jelenlegi szolgálatról szóló, e hirdetési idő után kiállítandó bizonyítványnyal felszerelt kérvények Dávidházy János espereshez Kabára — u. p. helyben — küldendők.

Debrecen, 1900. ápril. 9-én.

Kiss Áron
püspök.

Pályázat

a békés-bánati ev. ref. egyházmegyébe kebelezett *ref-kovácszásai* ev. ref. egyház *lelkészi állomására.*

Díjazás szabad lakáson kívül, 1300 □ öl beltelken.

1. Készpénz: 297 korona és 52 fillér.
2. 28. hktr. buza az egyház magtárából.
3. 28 hktr. árpa az egyház magtárából.
4. 12 hold föld (1100 □ ölével) szabad használat, adóját az egyház fizeti.
5. 3 öl szalma behordatva, vagy ennek ára (öle 12 koronájával).
6. 1 öl kemény tüzifa behordatva, vagy ára 20 korona.
7. Felkészítési iroda fűtési általanja, 40 korona.
8. Stó'a a főtiszt. egyházkerület rendelete szerint. Ezekon kívül: a) a kincstár személyhez kötve ad 10 katasztrális hold földet; adóját leléssz fizeti. b) a vallásügyi miniszterium a népiskolai vallásoktatásért 160 koronát. c) a földművelésügyi miniszterium a mezőhegyesi ev. ref. hívek (1200 lélek) lelki gondozásáért 400 korona tiszteletdíjat. Ez utóbbi három tételért az egyház nem szavatol.

Az egyház 3-ad osztályú. Lelkek száma 900. A megválasztott lelkész a békés-bánati ev. ref. egyházmegye nyugdíjintézetének kötelezett tagja, mely ez állomás után az alapszabályok értelmében 1600 korona évi nyugdíjat biztosít.

A megválasztott lelkész 1900. július 1-én tartozik hivatalát elfoglalni.

Pályázati kérvények szabályszerű minősítvénynyel és szolgálati bizonyítványnyal ellátva 1900. május 7-ig Szabó János espereshez H.-M.-Vásárhelyre küldendők. Debrecen, 1900. április 12.

Kiss Áron,
püspök.

NEUMANN M.

Magyarország legnagyobb és legrégebb

férfi-, fiu- és gyermek-ruha telepe

DEBRECEN, Főtér, a m. kir. postával szem en.

Pontos czimemre figyelni tessék.

Hirdetmény.

Ezennel közhíré tétetik hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a **Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (VI. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyet felülvizsgálták, azok a főelárusítóknak elárusítás végett kiadtak. — **A Magyar Kir. Pénzügyminiszterium** által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

Hatodik Sorsjáték.

100.000 sorsjegy, 50.000 nyeresemény.

Első osztály		Második osztály		Harmadik osztály		Negyedik osztály		Ötödik osztály		Hatodik osztály	
Betét 12 kor a.		Betét 20 korona.		Betét 32 korona.		Betét 40 korona.		Betét 32 korona.		Betét 24 korona	
Huzás: 1900. máj. 17. és 18.		Huzás: 1900. jún. 12. és 13.		Huzás: 1900. júl. 10. 11. és 12.		Huzás: 1900. aug. 1. és 2.		Huzás: 1900. aug. 22. és 23.		Huzás: 1900. szept. 12-16i okt. 10-ig.	
Nyeresemény	Korona	Nyeresemény	Korona	Nyeresemény	Korona	Nyeresemény	Korona	Nyeresemény	Korona	Nyeresemény	Korona
1 a	60000	1 a	70000	1 a	80000	1 a	90000	1 a	100000	1 a	60000
1 a	20000	1 a	25000	1 a	30000	1 a	30000	1 a	30000	1 a	40000
1 a	10000	1 a	10000	1 a	20000	1 a	20000	1 a	20000	1 a	30000
1 a	5000	1 a	5000	1 a	15000	1 a	15000	1 a	15000	1 a	20000
3 a	2000	3 a	3000	3 a	10000	3 a	10000	3 a	10000	3 a	10000
5 a	1000	5 a	2000	5 a	5000	5 a	5000	5 a	5000	5 a	5000
8 a	500	8 a	1000	8 a	2000	8 a	2000	8 a	2000	8 a	2000
80 a	300	80 a	500	10 a	1000	10 a	1000	10 a	1000	10 a	1000
50 a	100	60 a	300	70 a	500	70 a	500	70 a	500	70 a	500
2000 a	40	8000 a	80	4900 a	180	5800 a	170	3900 a	200	3900 a	200
8000 nyer. Kor. 240000		4000 nyer. Kor. 477000		5000 nyer. Kor. 898000		4000 nyer. Kor. 934000		4000 nyer. Kor. 1061000		4000 nyer. Kor. 1061000	

Az I. osztály huzása 1900. évi május 17. és 18-án lesz. A huzások a **Magyar királyi ellenőrző hatóság** és kir. közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnék a Vigadó termében. — Sorsjegyek a Magyar Királyi Szabadalmazott Osztálysorsjáték valamennyi elárusítóinál kaphatók.

Budapest, 1900. április hó 14-én.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Lónyay.
Hazay.

Legnagyobb nyeresemény szerencsés esetben	
Korona	
(Egy millió)	
nyerem. 1 a	600000
Kor. 1 a	600000
nyer. 1 a	400000
Kor. 1 a	400000
nyer. 1 a	200000
Kor. 1 a	200000
nyer. 1 a	100000
Kor. 1 a	100000
nyer. 1 a	60000
Kor. 1 a	40000
nyer. 2 a	30000
Kor. 2 a	30000
nyer. 3 a	20000
Kor. 3 a	20000
nyer. 20 a	10000
Kor. 20 a	10000
nyer. 50 a	5000
Kor. 50 a	5000
nyer. 400 a	2000
Kor. 400 a	2000
nyer. 720 a	1000
Kor. 720 a	1000
nyer. 1000 a	500
Kor. 1000 a	500
nyer. 27800 a	200
Kor. 27800 a	200
nyer. 30.000	nyer. 30.000
Kor. 30.000	nyer. 30.000